

DOMOVINA

Upravišтво in uredništvo »DOMOVINE« Ljubljana,
Knaflijeva ul. št. 5. II nadstrop., telefoni od 3122 do 3126.
Račun poštne hranilnice, podruž. v Ljubljani št. 10.711.

Izhaja vsak četrtek

Naročnina za tuzemstvo: četrletno 9, polletno 18, celo-
letno 36 din; za inozemstvo razen Amerike: četrletno 12,
polletno 24, celoletno 48 din. — Amerika letno 1 dolar

Dobrote, katerih korist je zelo dvomljiva

Od uglednega kmečkega zadruženika smo prejeli naslednji dopis, ki ga objavljamo kot zanimiv donesek k reševanju kmečkega vprašanja

Te dni so hrvatski listi polni hvale svoji banovini zaradi uzakonitve uredbe o zaščiti kmečke posesti pred izvršbo. Tudi v našem časopisu smo čitali kratke pripombe, ki vse soglašajo v tem, da bi bila tudi za našo banovino slična zaščita potrebna. Sodim, da bo dobro, da si malo pobliže ogledamo to uredbo, ki velja za enkrat le za banovino Hrvatsko.

Zaščite pred izvršbo so deležni le kmetje. Pojem kmeta se v glavnem krije z označbo, kakor jo je postavila uredba o likvidaciji kmečkih dolgov. Od izvršbe so izvzeta stavbišča s hišo in gospodarskimi poslopji do največ 20 arav (pol orala) zemljišča. Mimo tega je izvzeto po pol ha zemlje za vsako osebo, ki je v sorodstvu z lastnikom posestva, toda se ne more sama preživljati, pač pa živi v skupnem gospodarstvu z lastnikom. Ne oziraje se na število članov kmetije so zaščiteni najmanj 3 ha. Zaščita velja za vse teriatve, torej tudi za davke in kmečke dolgov pri Agrarni banki; izvzete so le terjatve za poravnavo škode pri zločinah usmrtnitve ali poškodbe telesa.

Na prvi pogled je ta uredba velika dobrota za malega človeka. Za zaled je bil stari srbski zakon o zaščiti najnujnejšega dela kmetije, ki na je tam veliko obširnejši in so se za uveljavljenje tega zakona za vso državo že zelo borili vseh 21 let naše državne skupnosti razni kmečki reševalci. Če natančneje presodimo uredbo, pa vidimo, da ni v bistvu prav nič drugega kakor strankarsko dobrikanje množici volilcev, prav kakor je bila tista določba v uredbi o likvidaciji kmečkih dolgov, ki je brez razlike črtala za polovico vse dolgov do 10.000 din. Koliko hude krvi je napravila ta določba, s katero so se okoristili tudi prav premožni kmetje, dostikrat na škodo svojih sosedov.

Z novo uredbo bodo izgubili v sosedni banovini vsi umniki malih kmetov dejansko še tisti del svojih terjatev, ki jim ga je pustila uredba o likvidaciji kmečkih dolgov. Zaman bo iskati odslej takšen zaščiteni kmet tudi v hudi nesreči posojila. Kdo mu ga bo dal, ko bo vsak vedel, da bo odvisno povsem od dolžnikove poštenosti, če mu bo ta hotel vrniti posojilo.

Da ne gre tu za resnično pomoč bednim dolžnikom in za nekakšno resno zaščito kmečke posesti kot nosilca narodne moči in zdravja, jasno priča smešno nizka odmera zaščitene zemlje. V naših razmerah je potrebno za preživljanje ene osebe najmanj 1 ha niive uredbe pa določa le polovico tega. Kje so travniki za krmo živine, ki bo dajala niti nam gnoj, kje je gozd, ki naj da stelo in kurjavo? Male družine dveh ali treh oseb bi se nekam životarile na tej zaščiteni zemlji, toda kako naj živi šest ljudi od 3 ha

zemlje, to naj povedo zagovorniki te nove uredbe med nami.

Takšne zelo dvomljive dobrote mora odklanjati vsak, kdor ve, da se ne da s slamnato bilko podpreti rušča se stena. Vsi vemo, da je današnje stanje za našega kmeta neznosno in da kmet propada od leta do leta. Za ozdravitev globokih ran, ki so mu jih zasekali nesposobni voditelji, nikakor ne zadoščajo takšni obliži, kakor je nova uredba banovine Hrvatske o zaščiti drobca kmetije pred izvršbo. Čuli smo v zvezi s tem blagrovanje, da bo imel sedaj hrvatski kmet vsaj glavo na suhem. Če je pa želodec prazen, je

takšna glava lahko prav nevarna ne le oseščini, temveč vsemu občestvu.

Toliko se mi je zdelo potrebno kot kmečkemu človeku povedati že v naprej tistim kmečkim odrešenikom, ki bi hoteli tudi pri nas z glasno samohvalo reševati pereče kmečko vprašanje s počenim grošem kaj dvomljive zaščite drobca kmetije,

Vprašam le eno: Kdo in na kakšen način bo pa spet spravil do veljave po takšnih in sličnih uredbah iztirjeni pravni čut širokih mas? V celjski »Novi dobi« sem čital, da se savinjski denarni zavodi bridko pritožujejo, da kljub lepim denarcem, ki so jih letos potegnili za hmelj, hmeljarji nočejo poravnati svojih obveznosti. To so že posledice nespametnega reševanja našega kmečkega vprašanja s sredstvi, ki niso v skladu s splošnim pravnim pojmovanjem in izpodjedajo zdrave temelje vsega našega narodnega gospodarstva. A. I.

Tudi vprašanje izselitve na ših Nemcev na dnevnem redu

Beograjska »Politika« objavlja članek, v katerem se bavi z vprašanjem izselitve Nemcev iz držav južne in jugovzhodne Evrope. Navajajoč izjave nemškega kancelarja Hitlerja o vprašanju preselitve nemških manjšin naglašajo, da bi izvedba te izselitve ustvarila ugodnejše pogoje za ohranitev dobrih odnosov med Nemčijo in podunavskimi državami. Manjšine, ki so kakor otoki sredi prebivalstva drugega plemena in jezika, čisto s svojim zadržanjem povzročajo spore med državami, ki so v ostalem v vseh drugih okoliščinah navezane med seboj, da žive v miru in prijateljstvu, čeprav bi bila naloga manjšin, da bi bile vez med državami, v katerih žive, in sosednimi državami, ki jim pripadajo po jeziku.

Tudi Jugoslavija je zainteresirana pri splošni ureditvi tega vprašanja. V Jugoslaviji živi 450.000 Nemcev, in sicer okoli 300.000 v Vojvodini, ostali pa v Slavoniji, Hrvaški in Sloveniji. Na drugi strani je v Nemčiji okrog 150.000 jugoslovenskih rojakov, in sicer okoli 80.000 Slovencev na Koroškem in prav toliko Hrvatov na Gradiščanskem. Odločitev kancelarja Hitlerja bo po njegovi želji vsekakor uresničena. Tisk v podunavskih državah podurja, da bo ureditev tega vprašanja napravila konec vsem nesoglasjem med Nemčijo in njimi, kakor se je to zgodilo tudi med Nemčijo in Italijo, kar bo gotovo pripomoglo k utrditvi miru in dobrih odnosov v tem delu Evrope.

Amerika bo dobavljala orožje Angliji in Franciji

Ameriški senat je te dni s 63 proti 30 glasovom sprejel zakonski predlog za izpremembo sedanjega nevtralnostnega zakona v obliki, kakor ga je predlagala vlada, z nekaterimi senatnimi dodatki. Predlog pride zdaj spet pred reprezentančno zbornico, v kateri pa je istotako zagotovljena zanesljiva večina.

Najvažnejše zakonske odredbe, ki bodo stopile v veljavo z ukinitvijo prepovedi izvoza orožja in municije iz Zedinjenih držav so naslednje:

1. Dopusča se prodaja orožja in municije vojskujočim se državam proti plačilu v gotovini.

2. Prepoveduje se prevoz orožja in municije v luke vojskujočih se strank ali luke nevtralnih držav z ameriškiimi ladjami.

3. Z gotovimi izjemami je prepovedano prevažati potnike in blago ameriškim ladjam v vojskujoče se države.

4. Pošiljanje vojnih potrebščin vojskujočim se državam se dovoljuje samo toliko, kolikor so te potrebe namenjene vladam teh držav, prepoveduje pa se pošiljanje vojnih potrebščin zasebnim trgovinskim podjetjem.

5. Prepoveduje se izdajanje blagajniških bonov ali podobnih vrednostnih papirjev vojskujočim se državam v Zedinjenih državah.

Angleški listi prinašajo že prva razmotrivanja o tem, kaj in koliko vojnih potrebščin bodo lahko Zedinjene države dobavljale Angliji in Franciji, ko bo stopil v veljavo zakon o ukinitvi izvozne prepovedi. Listi računajo, da bo v tem pogledu pomen Zedinjenih držav v sedanji vojni še vse večji, kakor je bil v letih 1914. do 1918. V prvi po-

lovci svetovne vojne so dobavljale Zedinjene države zapadnim velesilama razmeroma majhne količine orožja in drugih potrebščin. Prva ameriška letala so se pojavila na zapadnem bojišču takrat šele poleti 1918., prvi v Zedinjenih državah izdelani težki topovi pa so se oglasili na zapadu celo šele jeseni leta 1918., torej tik pred koncem vojne. Tankov ameriškega izdelka je bilo ob sklenitvi premirja na vsem zapadnem bojišču vsega skupaj 18.

Danes so po zagotovitvah angleških listov razmere bistveno drugačne. Ameriška oboroževalna industrija se je po vojni specializirala na nekatere vrste napadalnega orožja, ki so baje edinstvene na svetu. Ameriški lahki in srednji tanki veljajo kot vzor za slične izdelke vseh drugih oboroževalnih industrij. Enako slovi ameriška letalska industrija za prvo na svetu. K njej so hodili v šolo Angleži, Francozi, Nemci in Rusi. Ameriška letalska industrija izdeluje naimočnejše letalske motorje in letala z največjo brzino.

Prvovrstni so danes ameriški lovski aparati, dvomotorni srednji bombniki in pa ameriška vodna letala. Ameriške tvornice izdelajo baje že zdaj po 3000 letal na mesec in bodo to število lahko že do pomladi dvignile na 5000 mesečno.

Za izdelavo vojnih potrebščin je v Zedinjenih državah na razpolago 12.000 tvornic. Po podatkih listov lahko izdelajo mesečno do 8000 strojnih pušk, 2000 topov vseh kalibrov, 2000 tankov, 200.000 pehotnih pušk, 30 milijonov granat in min in 800 milijonov patron za puške in strojnice. Ukinjenje izvozne prepovedi velja za vse vojujoče se države, torej v enaki meri za Nemčijo kakor za Anglijo in Francijo. Za izvoz pa sta postavljena dva važna pogoja: orožje in druge potrebščine je treba takoj plačati in odpeljati jih mora kupujoča država z lastnimi ladjami; ameriške ladje, orožja in vojnih potrebščin ne smejo prevažati. Praktično bosta zato imeli korist od ukinjenja prepovedi samo obe zadržani zaveznici.

Anglija zavrača nemške očitke, da je kriva vojne

Nemški zunanji minister Ribbentrop je v svojem nedavnem govoru ponovno obdolžil Anglijo, da je kriva zdajšnje vojne in poljskega poloma. Države, ki so Nemčiji naklonjene, so Ribbentropov govor odobravale. Anglija, Francija in druge demokratične države pa so ga zavržile, češ da Ribbentropov govor ne vsebuje nič drugega kakor same delno in docela neresnične trditve. V dokaz temu, da Anglija ni kriva poloma Poljske in zdajšnje vojne, je angleška časopisna agencija »Reuter« objavila tole:

Na odgovornih mestih smatrajo, da nasprotujejo Ribbentropovi trditvi, da bi bila Anglija že več let taino pripravljala vojno ter odbila vse Hitlerjeve predloge za mirno rešitev sporov, tale dejstva:

1. Anglija je dovolila Hitlerju ponovno uvedbo splošne vojaške obveznosti, dovolila je Nemčiji vojaško letalstvo in vojaško zasedbo Poljske kakor tudi zasedbo Avstrije in

švedskih pokrajin. 2. Anglija je stalno stremila za sporazumom z Nemčijo. Zdajšnja angleška vlada so v Zedinjenih državah in drugih nevtralnih državah ostro ogradili zaradi tega, ker je pri tem preveč ponuščala. 3. Angleška jamstva Poljski so bila dana letos 31. marca, medtem ko je Poljska Hitlerjeve zahteve odbila že 26. marca letos. 4. Chamberlain se je vrnil iz Münchena lani s Hitlerjevo obljubo, da se bodo vprašanja, ki bi nastala med Nemčijo in Anglijo reševala s posvetoivanjem. Chamberlain je dejal: To je mir, ki bo trajal, dokler bomo živi. Šest mesecev pozneje ga je Nemčija izdala s tem, da je zasedla Češkoslovaško. 5. Anglija in Francija sta ugodno odgovorili na italijanski mirovni predlog 31. avgusta letos, toda sta kot osnovni pogoj postavili izpraznitev zasedenega poljskega ozemlja v svojem odgovoru 2. septembra. 6. Nemčija je vojno zakrivila neogibno s tem, da je vdrla 1. septembra letos na Poljsko.

TANFRA I M

Naman Abas

Zgodovinska
povest iz Sirije

Da je jahala ženska hkratu z moškim enega konja, ni bilo v teh krajih nič nenavadnega, Naman je le skrbelo, če bo belec zaradi dolge poti lahko premagal takšno težo.

Zazdelo se mu je, da se je že predolgo mudil v vasi, zato je pognal belca polagoma v dir. Jahala sta preko Džebela Arusa v smeri proti severozapadu. Čeprav je nosil belec dvojni tovor, mu gospodar ni dovoljeval nikakega odmora.

Zdaj pa zdaj je pogladil zvesto žival in ji govoril: »Belec, od tebe je odvisno, če se bova z Dilrubo rešila.«

Naman seveda tudi sebi in Dilrubi ni privoščil oddiha, čeprav je sicer vedel da preganjalcev ni bilo neposredno za njima. Zdaj pa zdaj je dopustil, da je konj počasneje hodil. Potovati sta morala zmerom po stranskih potih, da bi se čim bolj ogibala ljudi, ki bi lahko njun beg hote ali nehote izdali turškim oblastvom.

Brez konca in kraja je trajala dolga pot. Ajun in Džecin sta bila že za njima. Mladi Maronit seveda ni potoval po veliki cesti iz Saide, ki je bila zelo prometna.

Zvečer se Naman in Dilruba nista ustavila, dasi sta bila zelo utrujena s konjem vred. Vso dolgo noč sta porabila za to, da bi bila čim dalje prispela in toliko bolj zabrisala za seboj sled. Malo pred solničnim vzhodom —

belcu so že pohajale zadnje moči — sta prispela begunca v Bajrut in se oglasila pri Namanovih sorodnikih.

Sprejeta sta bila z velikim veseljem. Dilruba je bila tako trudna, da je takoj zaspala, ko je legla na posteljo. Naman pa ni smel niti misliti na počitek, saj sta bila še zmerom v veliki nevarnosti. Povedal je svojim sorodnikom, kaj vse je bil doživel zadnje dni, in ti so mu seveda svetovali, naj hitro ukrene vse, kar je potrebno za beg iz države.

Naman Abas je napisal nekaj pisem, naročil to in ono, dvignil v Bajrutu shranjen denar ter nakupil najnujnejše potne potrebščine. Nato je poiskal evropski parnik, ki naj po svojem voznem redu že popoldne odpluje proti Port Saidu, in plačal na njem dva prostora.

Ko je bil po več urah pripravljen za pot, je zbudil Dilrubo se poslovil od sorodnikov in se napotil z ljublim dekletom v pristanišče. Ladja se je že pripravljala na odhod. Ko sta bila naposled na evropski ladji, sta se šele čutila varna pred turškimi oblastvi.

Vsa srečna sta se držala objeta, ko je zaplaval ladja po morju, da ju ponese v deželo, kjer ne bo zanj več ovire za skupno življenje v zakonskem stanu. Le ena misel jima je še grenila veselje: ali bo gospa Abasova lahko brez ovire prišla za njima?

Naposled sta zaljubljenca prispela v glavno mesto Egipta, kjer ju turška oblastva niso mogla več doseči. Tu sta bila čisto varna

V Varšavi je bilo umrtih 50.000 civilnih ljudi

Američana William Macdonald in Homer Morris, ki sta se mudila na Poljskem, da sta pripravila vse potrebno za pomoč civilnemu prebivalstvu, sta se vrnila iz Varšave in objavila poročilo o svojih vtiskih. Američana pravita, da je 35 odstotkov (dobra tretjina) vseh varšavskih hiš do tal porušenih, da je padlo 50.000 ljudi, še več je bilo pa ranjenih. Hudo poškodovanih je 20 odstotkov hiš (ena petina). Nemška okupacijska oblastva so zahtevala poldrugi milijon kvadratnih metrov stekla za okna, da bi lahko ljudje stanovali čez zimo v hišah, ki niso bile porušene. Macdonald je izjavil:

Največja škoda je bila storjena v gosto naseljenih okrajih starega mesta in v židovskih okrajih, kjer je še zmerom na tisoče mrličev pokopanih pod razvalinami. Od mnogih hiš v teh okrajih so ostali samo do višine drugih nadstropij segajoči kupi opeke in tramov. Nesrečno varšavsko prebivalstvo, kar ga je ostalo, nima nikakih sredstev, niti zaslužka, da bi se moglo preživljati. Varšava je bila porušena z letalskimi bombami in granatami. Najstrašnejše pa so bile posledice obstreljevanja vojaških zgradb s topovi. Veliki mostovi na Visli so ostali nepoškodovani.

Povsod se zdaj marljivo dela na obnovitvi porušenega mesta. Najprej je bilo treba misliti na popravilo vodovoda, ki že snežno redno obratuje. Zagotovljena je tudi preskrba mesta z elektriko. Prebivalstvo dobiva kruh in toplo hrano, v Varšavi živeči Nemci razen tega še obleko in razne druge potrebščine. Židje ne dobivajo nikake podpore. Po vsem mestu delajo skupine poljskih vojnih ujetnikov in židov.

Dopisi

POLJANSKA DOLINA Po pletenju domoru je začel Sokol spet svoje delo. V nedeljo 5. novembra ob 3 popoldne bo imel lepo prireditev. Igrala se bo drama »Reka«. Po igri bo prosta zabava. Udeležite se prireditve, vam ne bo žal. Pokažimo, da sokolska misel v dolini še vedno čvrsto stoji. Na evidenciji to tedaj v Sokolskem domu.

pred preganjanci in sta lahko mirno čakala na prihod Namanove matere. Poteklo je samo nekaj dni, pa se je že pripeljala za njima gospa Abasova z nekaj služabniki in služabnicami. Čisto brez težav je bila oskrbela tudi prevoz vsega premičnega imetja Abasove rodbine. Vse je kazalo na to, da so turška oblastva počasi poslovala in da niso s preveliko vneto zasledovala Abasovih.

Minili so tedni. V tem času se je Dilruba seznanila z nauki krščanske vere. Poučevala jo je Namanova mati. Dilrubi je bil krščanski nauk prav všeč, posebno še zaradi tega, ker ni zaslužnjeval ženske kakor Mohamedova vera. Po končanem pouku je mlada Turkinja postala kristianka in dobila pri krstu ime Marija. Dan nato se je omožila z Namanom. Dasi se je zdaj imenovala Marija, jo je Naman Abas še zmerom klical za Dilrubo, češ da je zapeljivka srca ostala tudi še kot kristianka.

V prvih medenih tednih srečnega zakona pa je morala Dilruba pretrpeti še hudo bolečino. Enega izmed služabnikov je bila poslala nazaj v svojo domovino, da bi bil poizvedel, kako je z njenim očetom. Ta služabnik se je čez nekaj dni vrnil z žalostno novico. Po tej vesti se Selim Bairakdar paša ni bil s svojega potovanja vrnil v mesto Damask. Ko se je vračal skozi neko dolino Hermona, ga je zadela krogla nekega drugega kristjana, ki se je bil zarotil, da ga bo ubil, če se Namanu Abasu naklep ponesreči. Zadeti Selim Bairakdar paša se je zvrnil s konja in obležal mrtev. Tako je bilo izvršeno krvno maščevanje Maronitov.

KONEC

Gospodarstvo

Tedenski tržni pregled

GOVED. V okolišu Gornjega grada so se trgovali za kg žive teže: voli I. po 4.50, II. po 4, III. po 3.50, krave I. po 3.75, II. po 2.75, III. po 2, teleta I. po 6, II. po 4.50 din. Na mariborskem sejmu pa so bile za kg žive teže nastopne cene: volom debelim po 3.80 do 5, poldebelim po 3.25 do 3.75, plemenskim po 4 do 5.50. Bikom za kuhanje po 3 do 4.50, kravam klavnim debelim po 3.50 do 4.75, plemenskim po 3.50 do 4.75, klobasaričar po 2.25 do 3.25, molznim po 3.75 do 5, brejim po 3.25 do 4.50, mladi živini po 3.75 do 4.80, teletom po 4 do 5.50.

SVINJE. Cene za kg žive teže: v gornjegrajskem okolišu: špeharjem 10, pršutarjem 9, v Radovljici: špeharjem 8, pršutarjem 6.50, v Kranju: špeharjem 9, pršutarjem 7 din. Prašci so bili v Kranju, stari 7 do 8 tednov, po 120 din za rilec. Nadalje je bila v Kranju suha slanina po 24, svinjska mast pa po 14 din kg.

KRMA. V Kranju: seno po 75, slama po 50, v Celju: sladko seno po 75, pšenična slama po 40 din za 100 kg.

SIROVE KOŽE. V Gornjem gradu: goveje po 10, telečje po 12, svinjske po 6, v Radovljici: goveje po 8, telečje po 10, svinjske po 7, v Kranju: goveje po 11, telečje po 13, svinjske po 7 din kg.

KROMPIR. V Kranju 100, v Radovljici 100, v Celju 125 do 135 din za 100 kg.

MED. V Gornjem gradu 15, v Radovljici 20, v Kranju 24 din kg.

VOLNA. V Gornjem gradu: neoprana 25, v Radovljici: neoprana 30, oprana 35, v Kranju: neoprana 26, oprana 35 din za kg.

HMELEJ. Zaloge v Savinjski dolini so še čisto neznanke. Cene 58 do 62 din za kg.

JAJCA. Povprečne cene 1 do 1.25 din za kos.

Vrednost denarja

Na naših borzah smo dobili 30. oktobra v devizah (prve številke pomenijo službene tečaje, številke v oklepajih pa tečaje na svobodnem trgu):

1 angleški funt za 176.65 do 179.85 (za 218.21 do 221.41) din;

100 francoskih frankov za 99.85 do 102.15 (za 123.40 do 125.70) din;

1 ameriški dolar za 44.08 do 44.68 (za 54.80 do 55.20) din;

1 švicarski frank za 9.95 do 10.05 (za 12.28 do 12.38) din;

1 holandski goldinar za 23.49 do 23.87 (za 29.01 do 29.39) din;

100 belgijskih belg za 735.50 do 747.50 (za 918.40 do 920.40) din.

Nemške klirinške marke so bile po 14.30 din. Vojna škoda se je trgovala v Zagrebu po 438 din.

Sejmi

6. novembra: Kranj, Lesično, Murska Sobota, Višnja gora, Braslovce, St. Jernej na Dolenjskem, Brežice, Mengeš, Nova Cerkva, Rečica ob Savinji, Sv. Križ pri Ljutomeru, Sv. Lenart v Slov. goricah, Velike Lašče, Vrhnika, Zabukovje;

10. novembra: Puconci;

11. septembra: Ponikva, St. Vid pri Stični, Bučka, Cankova, Draškovec, Laško, Marenberg, Moravče, Oplotnica, Ormož, Smartno ob Paki, St. Gotthard pri Trojanih;

12. novembra: Ljutomer, Kropa, Bušča vas.

Drobne vesti

Opozorilo Narodne banke o zamenjavi 50dinarskih kovancev. Narodna banka opozarja, da je rok za zamenjavo starih 50dinarskih kovancev kratek, skupno le pol leta, na kar je treba paziti, da ne bo kdo zamudil menjati denarja ob pravem času. Rok mine 16. februarja. Lastniki kovancev lahko zamenjajo denar pri vseh blagajnah Narodne banke ali pri državnih finančnih blagajnah.

Trošarine prost sladkor se ne bo izdajal. Hrvatski narodni poslanci iz Dalmacije so posredovali pri finančnem ministru dr. Su-teju, da bi se trošarine prost sladkor za slajenje mošta soloh ne izdajal. Minister je izjavil, da sploh ni bilo sklenjeno izdajati trošarine prost sladkor. Letos se torej sladkor za slajenje mošta ne bo izdajal.

Prodajna cena kvasa za vso državo. Finančni minister je določil uradno prodajno ceno kvasa za vso državo na 29 dinarjev za kilogram. V tej ceni je vračunana državna trošarina in skupni davek franko kupčeva nosta.

Cement za kmetijstvo. V gradbenem ministrstvu je izdelana uredba o podeljevanju podpor kmečkim gospodarjem za izboljšanje gospodarskih poslopij in naprav. Da bi se pospešil napredek in modernizacija kmetijskih gospodarskih poslopij, je gradbeni minister odločil, da se bo trošarina za cement vračala v obliki podpor vsem kmetovalcem, ki bi za to prosili in dokazali, koliko cementa so uporabili za izboljšanje svojih gospodarskih poslopij in naprav. Postopek je zelo preprost brez vsakih pristojbin. Podpore bodo izplačevale banovine. Uredbo je gradbeni minister predložil v odobritev gospodarskemu odboru ministrov.

Prepoved povišanja cen zdravilom. »Službeen novine« objavljajo odlok ministra za socialno politiko in narodno zdravje, po katerem je prepovedano povišanje cen zdravil in onih lekarniških proizvodov, ki jih imajo drogerije že od prej v zalogi. Kolikor imajo novo nabavljeno blago po višjih cenah, morajo to dokazati ministrstvu za socialno politiko in narodno zdravje z izvirnimi fakturami.

Izvoz živil v Nemčijo. Te dni se je mudil v Čakovcu odposlanec nemškega gospodarskega ministrstva, da pregleda nekatere klavnice, kjer se bo klala živina za izvoz. Posetil je Varaždin, Čakovec, Mursko Soboto, Ptuj, Celje, Trbovlje in Ljubljano. Povsod je ugotovil, da so klavnice v redu. V kratkem se pričakuje velik izvoz raznih živil v Nemčijo.

Srečke Rdečega križa

Pri žrebanju srečk loterijskega posojila Rdečega križa dne 14. septembra (103. žrebanje) so bile za amortizacijo izžrebane naslednje serije:

370, 9253, 9399, 3490, 5827, 4620, 1570, 7472, 1322, 86, 7280, 900, 9520, 6888, 7842, 6818, 557, 590, 9717, 542, 3166, 266, 5964, 9079, 4010, 9623, 4322, 9773, 475, 2797.

Izžrebani dobitki so bili naslednji:

Serijska 4745 št. 8 25.000 din; serijska 9457 št. 12 1000 din; serijska 1832 št. 25 500 din; serijska 9052 št. 34 500 din; serijska 3816 št. 22 500 din; serijska 9052 št. 34 500 din, serijska 2607 št. 100 200 din; serijska 6800 št. 39 200 din; serijska 9805 št. 50 200 din; serijska 4310 št. 3 200 din; serijska 6370 št. 90 200 din.

Po 50 din: serijska 1594 št. 85, serijska 626 št. 85, serijska 6050 št. 61, serijska 7694 št. 6, serijska

Po Merkovi J. M.:

Zrtev velike ljubezni

1.

Na vzvišenem prostoru pred bolj samotnim hotelom na Bledu so sedele tri ženske: ena starejša in dve mladenki.

Ena izmed mladenk je bila zelo bleda z ostro zarezanimi potezami v shujšanem obrazu, toda nenavadno bleščeče se, zaslanjane oči so jo delale mikavno. Njena slabotna postava je bila oblečena v razkošno obleko in njeni mehki plavi lasje so bili sčesani v najmodernejšo pričesko.

Kljub očitno bolehnemu izrazu je mladenka napravljala vtisk najmodernejše elegancije. Ta bolehnost se je še bolj opazala, ker je bila njena tovarišica lepe, visoke in vitke postave z zdravno barvo na obrazu. Njena tovarišica je bila mnogo preprosteje oblečena, toda kljub preprosti obleki je prihajala njena lepota do polnega izraza. Gosti temnoplavi kodri so ji viseli na tilnik in s kodri okoli čela se je igral lahen vetr. Živahnost ji je gledala iz nebeskomodrih oči, ki so znale pogledati moškega tako, da ni mogel več pozabiti tega pogleda.

Obe dekleti sta zrla na jezero in visoko gorovje v ozadju.

Bleda mladenka je imela nežne roke, na katerih so se razločno videle modre žilice, sklenjene v naročju, in se je zdaj pa zdaj

ozrla po blejskih poteh, kakor bi bila koga pričakovala.

Oči bledega dekleta so se zdajci uprle v postavo, ki se je kot majhna pika pojavila v popoldanski soparici.

»Radovedna sem, teta,« je rekla, »ali bo kateri izmed znancev, ki so obljubili, da nas bodo obiskali, tudi res prišel.«

»Vesela sem, da nihče ne pride. Zaradi tebe sem vesela, Boža, saj veš, da moraš imeti mir, če si hočeš utrditi zdravje,« je odvrnila teta in dalje brala svojo knjigo.

Nato so vse tri spet molčale. Teta je brala, Boža je sanjarila, njena tovarišica pa je nekaj risala v svojo risalno knjižico. Čez nekaj časa je teta zaprla knjigo, lahno zazehala in se ozrla po pokrajini.

»Glej, glej,« je zdajci vzkliknila in se s široko odprtimi očmi zazrla na široko pot, držečo na Bled. »Imela si slutnjo, Boža. Tangle res prihaja znanec, če se ne motim. Glej, ali ni to v naši hiši v Ljubljani stanujoči poročnik Zemljič? Seveda bo. Civilno je oblečen.«

Na Božinih licih so se pojavile rdeče lise. Sramovala bi se bila priznati, na kakšno razdaljo je že bila spoznala mladega moža po njegovi hoji. Kolikokrat je že bila v teh treh tednih, odkar so na Bledu, mislila nanj in ga pričakovala.

Zdaj pa je zares prišel! Boža se je tako hitro vznemirila, tu še hitreje kakor v Ljubljani. To je čutila zlasti v tem trenutku. Kolikokrat ga je bila srečala na stopnicah svoje hiše, kjer je imel v drugem nadstropju majhno samsko stanovanje. Kolikokrat je bil preteklo zimo z njo v družbi. Prijazen je bil z njo in njeno srce je začelo hrepeneti po njem. Zato je zdaj njeno srce močno tolklo, ko se je popotnik čedalje bolj bližal.

Toda le nekaj z drgetajočimi prsti zmečkanih listov ob zidu rastoče divje trte je pričalo o njeni razburjenosti.

Ko je mladi poročnik, oblečen za podeželje in z nahrbtnikom na hrbtu, prišel po stopnicah na vzvišeni prostor in ponudil roko Boži, je bila ta spet mirna in se mu je prijazno nasmehnila.

»Klanjam se, klanjam se,« je vzkliknil. »Kakor vidite, sem držal besedo. Prihajam naravnost iz Ljubljane. Vaša hiša še stoji na svojem mestu. Vaša muca se dobro počuti; davi se mi je na dvorišču zadovoljna prilizovala. Tudi sem vprašal hišnico po zdravju vaših ptičkov. Hišnica mi je izročila pozdrave za vas, milostljiva gospodična, in mi izjavila, da je vse v najlepšem redu.«

Vse tri ženske, ki so se v popoldanski tihoti doslej nekoliko dolgočasile, so se zdaj nehote smehljale ob zvoku svežega moškega glasu. Ni bilo tisto, kar je povedal, tako zelo zanimivo, temveč je vsem ugajal način, kako je govoril. Ugajala sta jim jasno, veselo bliskanje njegovih modrih oči in po šali hlepeč izraz okoli njegovih lepih ust, izza katerih sta se bliskali vrsti zdravih belih zob.

Poročnik Zemljič je bil dal roko Boži in teti ter zdaj pogledal mlado damo, katere

ja 5499 št. 97, serija 7080 št. 69, serija 3984 št. 23, serija 4053 št. 83, serija 7424 št. 68, serija 6062 št. 14, serija 7587 št. 37, serija 2308 št. 54, serija 54 št. 95, serija 4880 št. 10, serija 1268 št. 80, serija 1556 št. 29, serija 5738 št. 94, serija 3518 št. 19, serija 4029 št. 38, serija 329 št. 32.

Tobačne srečke

Pri žrebanju posojila iz l. 1888 (tobačne srečke) dne 14. septembra so bile izžrebane za amortizacijo naslednje serije:

68, 76, 283, 487, 653, 964, 1158, 1357, 1378, 1412, 1697, 1933, 1999, 2039, 2711, 2954, 3382, 3448, 3451, 3483, 3539, 3548, 3831, 4367, 4485, 4638, 4673, 4726, 4885, 5180, 5448, 5577, 5617, 5702, 5819, 5960, 6067, 6191, 6466, 6502, 6540, 6544, 6824, 6920, 7073, 7113, 7138, 7196, 7317, 7327, 7352, 7474, 7580, 7862, 8061, 8105, 8149,

8340, 8462, 8502, 8556, 8610, 8729, 8976, 9106, 9519, 9606, 9651, 9746, 9853.

Izžrebani dobitki so bili naslednji:

Serija 3196 št. 97 75.000 din; serija 1546 št. 90 2000 din; serija 3265 št. 27 500 din in serija 6227 št. 68 500 din;

po 100 din: serija 528 št. 25, serija 916 št. 7, serija 1104 št. 35, serija 1162 št. 31, serija 2296 št. 33, serija 4813 št. 42, serija 5118 št. 43, serija 5285 št. 34, serija 6097 št. 19, serija 8127 št. 44;

po 50 din: serija 280 št. 17, serija 367 št. 69, serija 1367 št. 4, serija 1992 št. 63, serija 2437 št. 21, serija 2722 št. 34, serija 2871 št. 19, serija 2914 št. 86, serija 3217 št. 17, serija 4136 št. 13, serija 4330 št. 16, serija 5580 št. 68, serija 5722 št. 80, serija 5909 št. 37, serija 6115 št. 67, serija 6724 št. 90, serija 8280 št. 55, serija 8993 št. 50, serija 9930 št. 26, serija 9939 št. 44.

Politični pregled

V zadnjem času se čedalje bolj obravnava vprašanje ustanovitve nevtralnega bloka na Balkanu

ob sodelovanju Italije. Italija se za ta blok zelo ogreva, a tudi druge države govore zanj. Italijo pa pri tem skrbi čedalje bolj naraščajoči vpliv Rusije na Bolgarskem. Italijani pravijo, da hoče Rusija s tem preprečiti sporazum med Bolgarijo in Rumunijo.

V nedeljo je

litovsko vojaštvo zasedlo Vilno,

ki jo je Rusija od zasedenega poljskega ozemlja odstopila Litvi. V Vilnu so bile iz raznih hiš izobešene litovske zastave.

Po zadnjih vestih iz Helsinkov je

finsko zastopstvo tretjič odpotovalo v Moskvo na pogajanja

Kakor kaže, se bodo pogajanja menda zaključila miroljubno. Po nekih vesteh Rusija ne zahteva od Finske enakih uslužnosti, kakor jih je od Estonske, Letonske in Litve. Ruske čete bodo te dni vkorakale na svoja oporišča na Letonskem.

Pariško časopisje še zmerom mnogo piše o velikem pomenu angleško-francosko-turškega

dogovora, ki ga označujejo za poraz nemške diplomacije. Dalje zatrjuje francosko časopisje, da

pripravlja Hitler novo akcijo za mir.

Baje se bo pri tej akciji poslužil Rusije. Po londonskih vesteh bo te dni objavljena splošna rusko-nemška izjava, da je še zmerom čas za sklenitev miru, preden bi se mogli

Znižana poštna tarifa za manjše količine presnega sadja

Na prošnjo Kmetijske zbornice v Ljubljani je ministrstvo za pošte uvedlo novo nižjo tarifo za poštno zaboj s presnim sadjem. Namen te znižane tarife je, da se lahko nakupijo manjše količine cenejšega sadja naravnost od pridelovalca in da se omogoči čim večja raba sadja po vsej državi.

Za zaboje s presnim sadjem se plača taksa pri teži do 6 kg 5 din, od 6 do 9 kg 8 din, od 9 do 12 kg 10 din brez drugih taks. Zaboji smejo vsebovati le presno domače sadje, kakor češnje, jabolka, hruške, grozdje, marelice, breskve, češnje, višnje, kutine, presne fi-

godki v Evropi tako razviti, da bi bila velika nesreča neogibna. Baje bosta Nemčija in Rusija storili vse, da bi Anglija in Francija priznala zdajšnje razdelitev Poljske. Toda tako v Angliji kakor v Franciji ne mislijo na to. Pač pa so v Angliji in Franciji čedalje pogostejši glasovi, ki so za to, da ostane Rusiji poljsko ozemlje, ki ga je Rusija zasedla, saj žive na njem Rusi (Belorusi in Malorusi).

Bivši angleški mornariški minister Duff Cooper, ki se mudi v Ameriki, je govoril ameriškim novinarjem

o angleških namenih v primeru angleške zmage.

Po njegovem mnenju, bi se od Nemčije ločile katoliške pokrajine, ki bi se združile v eno državo pod žezlom Otona Habsburškega. Češkoslovaška bi se obnovila. Poljska bi dobila Vzhodno Prusijo, Slezijo in del Prusije. Kar bi od Nemčije še ostalo, bi se prepustilo lastni odločitvi ljudstva.

Na bojiščih se ni zadnje dni zgodilo nič posebnega. Kakor poročajo,

se Nemci pripravljajo na veliko ofenzivo.

Ogromno čet imajo Nemci tudi ob švicarski, belgijski in holandski meji. Zato se čujejo tudi glasovi o nevarnosti nemškega vpada skozi katero izmed nevtralnih držav. Ker Nemci v Francijo zavoljo Maginotove črte ne morejo vdreti, menijo Francozi in Angleži, da se Nemčija vsaj gotovo ne bo s takim načrtom.

ge, limone, pomaranče, kostanj, lešnike, mandlje in orehe v lupinah. Z eno spremnico se lahko odpošlje trije zaboji, če so od istega pošiljalca in naslovljeni na enega in istega sprejemnika. Te tarife veljajo od 1. maja do 15. decembra vsakega leta.

S tem je omogočeno, da si naročijo sadje tudi ubožnejši sloji, posebno v krajih, kjer ni sadja. Opozarjajo se pa vsi, ki si želijo nabaviti presno sadje naravnost od pridelovalcev, da se poslužijo tega načina nakupa sadja.

topleje pobarvani obraz se je še zmerom sklanjal nad risalnimi zvezki. Pogledal jo je s tistim radovednim zanimanjem, ki ga pri mladih moških zbude lepe ženske.

»O, vaju pa še nisem seznanila,« se je opravičila Boža. »Poročnik gospod Radovan Zemljik — moja sestrčna Nevenka Ostrožnikova.«

Oficir se je priklonil in radovedno vprašujoče pogledal v njeno risalno knjižico.

»Ali nameravate dalje časa ostati na Bledu?« ga je vprašala teta, ki je bila enako vesela prihoda mladega oficirja, polnega zdrave dovornosti.

»Da, če vam moja družba ne bo neprijetna. Upam, da mi bo tu zelo všeč. Dopust imam cele tri tedne. Ne morete si misliti, kakšen občutek je to za vojaka. Tri tedne brez uniforme, brez dolžnosti za točnost. Prav za prav ne vem, kaj naj zdaj vse počnem iz same prešernosti.«

»Meni je bilo enako pri duši, ko sem prišla sem,« je menila Nevenka z živahnim glasom. »Vse poletje se ne bom mučila s šolaricami in vse poletje ne bom videla tovarišic učiteljic, ki se po večini tako radi udeležujejo za zelo modre ženske. Ali ni takšno svobodno življenje užitek?«

»Saj veš, Nevenka, da te sploh ne pustim več za sužnjo v dekliškem zavodu,« je menila Boža. »Boš rajši meni delala družbo.«

Te besede so oficirju razkrile razmerje med obema mladenkama. Poročnik Zemljik je vedel, da je Boža Papeževa, ki je bila sirota brez staršev, kot edina dedična razpolagala z velikim premoženjem. Poznal je tudi Božino dobrosočustvenost in ga zato ni preseščalo, če je vzela k sebi ubožno sorodnico

ne toliko zaradi tega, da bi imela družabnico, kolikor bolj zavoljo tega, da bi svoji sorodnici omogočila udobnejše življenje.

»Prikupno dekle!« si je mislil poročnik Nevenki, ko je po poslovičju korakal po stopnicah hotela v svojo sobico, da odloži svoje reči.

Boža je bila nenavadno vedra in zgovorna, ko so se pozneje sprehajali po bližnji okolici, ki je zaradi jezera in otočka v njem in zaradi gorovja v bližini skrivnostno učinkovala nanje. Ko se je začelo mračiti, je temno jezero zbuvalo v vseh mračno razpoloženje. Toda Radovan Zemljik je s smehom in šalami pregal vse mračne misli. Peljal je ženske s čolnom do otočka in jim pripovedoval pravljice in pripovedke, nanašajoče se na Blejsko jezero. Nato pa je z močnim tenorjem zapel pesem »Otok bleški, kinč nebeški...«

»Tukaj je nad vse lepo!« je vzkliknil mladi oficir z živahnim navdušenjem, ko je zdajci zagledal pred seboj otoček s cerkvico, ki se je belila iz mraka. Toda njegove oči niso gledale cerkvice, temveč veseli obrazek Nevenke, ki je sedela pri krmilu in mu smeje se očitala, da je neroden veslač.

»Kako lepo je bilo danes,« je vsa v ognju rekla Boža po povratku sestrčni Nevenki v svoji sobi in z viharo strastjo ovila svoje bele roke okoli Nevenkinega tilnika.

Nevenka je prestrašena pogledala Božo v velike vročice se bleščeče oči. Čutila je, da je bilo vse slabotno telesce, ki se je pritiskalo k njej, v drgetajočem nemiru.

»Draga Boža,« je rekla nežno, »ali naj še verjamem v tvoje samo priateljsko zanimanje za poročnika Zemljika? Ti si kakor elek-

trana, odkar je on tukaj. Vsa kar žariš! Temu se pravi mislim...«

»Prosim te, molči!« je naglo zaklicala Boža in pritisnila svojo vročo roko na Nevenkina usta. »Nikar ne izgovori tiste usodne besede! Saj je vse to blazno neumno! Prisegam ti, da on niti ne sluti, kaj čutim nasproti njemu. Morda bi mu niti ne bilo prav, če bi vedel, kako je z menoj.« Zadnje besede je izgovorila z žalostnim glasom. Nato pa je spet veselo govorila v svojem nervoznem nemiru: »Zdaj te že spet tu in jutri ga bom spet videla. Ali ni prijeten človek? Ali si lahko v družbi z njim žalostna?«

Nevenka je še dolgo časa stala ob oknu svoje sobice in gledala v jezero v katerem so se lesketale neštete zvezdice. Priznanje sestrčne Bože ji je bilo pregalno soanec. V srcu je čutila nekako tesnobo, ne da bi bila prav vedela za spet vzrok. Nato ji je padlo na um, da bo spet brez doma, ko se bo Boža omožila. Zdelo se ji je nemogoče, da bi jo mogel mladi par pridržati pri sebi. Da se bo Boža prav kmalu zaročila z Radovanom, ni prav nič dvomila.

Za Nevenko, ki je že v zgodni mladosti spoznala težave ubožne uradniške družine in ki si je pozneje, ko ji je mati umrla, ter se je oče znova oženil, morala sama služiti svoj kruh, je bila bogata sestrčna Boža zmerom otrok solnca, pravilna princesa, kateri se vsaka želja izpolni. Tako se bo izpolnila tudi najgloblja želja njenega srca: Boža ima zadosti ljubeznivih lastnosti, s katerimi si bo priborila moško srce. In kateri moški bi tudi ostal hladan za ljubezen dekleta, ki mu je zmogočno nuditi sijajno bodočnost?

(Dalje prihodnjic)

Da bi bilo čim večje število zanimancev deležnih te ugodnosti, naj bi naročila in prodajo sadja po poštinih zabojih uredila kmetijska, sadjarska in vinarska združenja, ker so ta najbolj za to poklicana.

Novice

* **Vodnikova družba** izda letos zelo krepko in spretno pisano povest »Nebo gori« izpod peresa pisatelja Ivana Albrehta. Je to povest predvojne Koroške, lepe naše zemlje in žalostne naše usode na njej, boj nemškutarjev, ponemčencev in naših korenin. S to povestjo se bomo spomnili 20letnice koroškega plebiscita. Vsebinska povesti je napeta, slog jako prikupen. **Vodnikova družba vabi vse prijatelje lepe slovenske knjige v svoj krog. Ne odlašajte s prijavo članstva pri naši ljudski književni družbi. Za samih 20 din dobite ob koncu novembra štiri lepe knjige.**

* **Važno tolmačenje uredbe** glede podpor vpoklicancem. Zadnje »Službene novine« objavljajo tolmačenje ministra za socialno politiko in narodno zdravje o uredbi glede podpiranja oseb, ki so klicane na orožne vaje. Po tem tolmačenju morejo dobivati podporo tudi izvenzakonska žena, izvenzakonski otroci, izvenzakonska mati in izvenzakonski oče, ako jih je vzdrževala oseba, ki je bila pozvana v vojaško službo.

* **15 in pol milijona ljudi je v naši državi.** Uradno objavljajo cenitev prebivalstva naše države za konec leta 1938 15.490.000. Prebivalstvo se je razdelilo po banovinah (v nekdanjih mejah) takole: Slovenija 1.198.000, drinska 1.821.000, donavska 2.532.000, moravska 1.630.000, primorska 974.000, savska 2.911.000, vardarska 1.780.000, vrbaska 1 milijon 195 tisoč, zetska 1.040.000 in Beograd 409.000.

* **Nova avtobusna zveza Celja s Savinjsko dolino.** Zaradi ukinjenja večernega vlaka v Savinjsko dolino je uvedlo mesto Celje na progi Celje-Mozirje novo avtobusno vožnjo. In sicer z odhodom iz Celja ob 20.45 in prihodom v Mozirje ob 21.56 ter s povratkom naslednje jutro iz Mozirja ob 6.19 in prihodom v Celje ob 7.30. Avtobus obratuje vsak dan ter velja za isti iste vožnje cene in poto-

ke kakor pri dosedanjih vožnjah, ki ostanejo neizpremenjene.

* **Zenske naj se vrnejo v družine.** Po vestih iz Beograda se vlada peča z izdelavo zakona, ki bi omogočil večjo zaposlitev moškega osebja, kateremu se bodo izboljšali tudi mesečni prejemki. Zensko osebje bi se pa pomagoma vrnilo družinam.

* **Vsem poverjenikom (-cam) Vodnikove družbe.** Vse one gg. poverjenike (-ce), ki še niso poslali svojih nabiralnih pol, prav vljudno prosi Vodnikova družba, naj čimprej pošljejo svoje nabiralne pole, da more družbena pisarna pripraviti vse potrebno za ekspedicijo letošnjih družbenih knjig. Razpošiljanje knjig začnemo ob koncu novembra. Prosimo vse gg. poverjenike (-ice), da v teh dneh, ki jih imajo še na razpolago za nabiranje članov, pridobije še vse one zamudnike, ki še vedno odlašajo s svojo prijavo.

* **»Seljački dom« o davščinah na Hrvatskem.** Glasilo Hrvatske seljačke stranke za kmečke množice »Seljački dom« prinaša uvodni članek o davščinah in piše med drugim: »Davke je treba tako nalagati, da plačujejo vsi enako po svoji možnosti, ne pa tako, kakor je bilo doslej, ko je kmet plačeval vse posredne davke kakor tudi drugi stanovi, po vrhu pa je imel na vratu še neposredni davek v obliki zemljarine. Kmet je v resnici plačal vse davke, ki so jih morali plačevati obrtniki in trgovci, ker so ti spretno vse prevallili nanj. No, morda bi kmet vse to še nekako prenesel, toda zemljiški davek je ogražal sam kmetov obstanek. Zato ne le upamo, temveč smo tudi prepričani, da bo zemljarina v novi Hrvatski kot nepravilčen davek odpravljena in izbrisani tudi dolgovi, ki so izhajali iz te krivice.«

* **Kmečki vozovi prosti cestnih taks.** Gradbeno ministrstvo je podpisalo uredbo, s katero se opiračajo vseh taks za cestne sklade vsi kmečki vozovi vseh vrst, navadni ali na peresih, če služijo za kmečke svrhe in se ne uporabljajo za izvrševanje prevoznitva. Uredbo mora odobriti še ministrski svet.

* **Stroge kazni za navijače cen v Julijski krajini.** Nadzorstvo nad trgovino na drobno se izvaia v Julijski krajini z veliko strogostjo. Dan za dnem objavljajo listi cele seznane trgovcev na drobno in poslednje dni tudi trgovcev na debelo, ki so jih oblastva kaznovala zaradi previsokih cen ali slabe kakovosti blaga. Tako je bilo nedavno kazno-

vanih šest trgovcev v raznih krajih Istre na zaporo prodajaln za 3 do 7 dni. Na enake kazni je bilo obsojenih v Trstu predzadnje sredo osem, a v petek šest trgovcev.

* **Začasna omejitev sprejema bolnikov v ljubljansko bolnišnico.** Zaradi gradbenih del v času od sobote 28. t. m. do ponedeljka 6. novembra se sprejem bolnikov v tem času omeji na težko poškodovane in nevarno obolele, katerim je pomoč in oskrbovanje res neobhodno potrebna. Javnost se o tem obvešča v izogib nepotrebnim potnim stroškom in pritožbam.

* **Poljedelskih delavcev pravice za čas orožnih vaj.** Po odredbi obrtnega zakona ne preneha delovno razmerje poljedelskega delavca, ki je pozvan na orožne vaje in mu ostane pravica do denarnih prejemkov za dobo 4 tednov, če je trajalo njegovo službeno razmerje do nastopa orožnih vaj nepretrgano najmanj leto dni in če za ta čas ne prejema od države ustrezajoče odškodnine.

* **Konec notarjev na Hrvatskem.** V Zagrebu so izdali uredbo o odpravi javnih notarjev v banovini Hrvatski. Glavni del poslova javnih notarjev bo prenešen na sodišča. Z odpravo notarjev na Hrvatskem bo izvršena ena izmed programatičnih zahtev HSS, ki smatra notarska mesta za neuporabna.

* **Smrtna nesreča.** Pri dupleškem mostu se je pripetila smrtna nesreča. Most sedaj popravljajo in pri delu je bil zaposlen tudi 25letni Janez Zelenko iz Podvincev pri Ptujju. Spustil se je po škripcu na tramu navzdol po Dravi, nenadoma pa je škripcerje pustilo in vrv se je odrgala. Zelenko je padel v Dravo. Ker ni znal plavati, je začel klicati na pomoč. Tovariši so mu hoteli pomagati in so iskali čoln, da bi ga rešili, pa ga niso mogli najti. Zelenko se je še trikrat pojavil na površini, nato pa je utonil.

* **Smrtna nesreča v tvornici.** Nedavno zvečer se je v tvornici Jugobruni v Kranju pripetila huda nesreča. 25letni delavec Remec Martin, doma iz Litiije, je v oddelku za barvanje tkanin odpiral škaflo, v kateri so bile strupene barve. Te škafle odpirajo delavci vedno z zaščitno masko na obrazu, ki jih varuje pred strupenimi plini. Remec pa je to pot zagrešil veliko neprevidnost, da je škaflo odprl brez zaščitne maske. Ta neprevidnost je bila za nesrečnika usodna. Ko je odstranil pokrov, so puhnil vanj plini. V naslednjem trenutku on se že pokazal strahot-

Andrej Šolar

ROMAN IZ PREDVOJNIH DNI
PO L. THOMI PRIREDIL B. R.

»Ti besede ni rekel, zjutraj pa je navsezgodaj izginil z doma. Mistila sem, da bo šel samo malo po vasi pogledat. Pa je prejle prišla Kavčevka in mi povedala, da je že ves čas v gostilni in pije. In zdaj mi nekaj kar miru ne da.«

»Zaradi tega pa res ni vredno jokati, mati.«

»Saj je res! Ker nič ne pomaga. Če se bo pa od jeze napil in se potem koga lotil? K blagoslovu ga sploh ni bilo.«

»No, pa pojdem tja. Gledal bom nanj, da ne bo kaj napravil.«

»Prav je, Jože! Pa da ga kmalu privedeš domov.«

Jože se je odpravil na pot proti gostilni. Ko je stopil v izbo, mu je puhnil v obraz oblak tobakovega dima. Oziral se je na vse strani, da bi kje v gneči zagledal očeta.

Pri vsaki mizi so ga zadržali.

»O, ti si, Jože! Pozdravljen! Ali so te spustili na dopust? No, sem pojdi, p izpij kozarec!«

»Očeta iščeš, kaj?« ga je vprašal Florijan.

»Tamle za pečjo je!«

Jože je pogledal tja.

Solar je sedel še zmerom na istem mestu kakor zjutraj.

Klobuk si je bil potisnil na teme in strmel kakor brez misli predse.

Okoli njegove mize je bilo zdaj dosti ljudi Krasnik, Slapar in še drugi. Tudi Ovsenek je sedel tam.

Jože je čez nje dal očetu roko.

»Pozdravljen, oče!«

»Kaj? A, ti si tudi prišel Kaj pa te je prineslo?«

»Kar tako sem prišel. Pogledat sem prišel, kaj delaš.«

»Kaj?«

»Pogledati sem hotel, kako ti kaj gre.«

»O, kar dobro mi gre. Vesele volje sem. No, popij kaj! Hudiča vendar!« Udaril je s pestjo po mizi. »Natakarica! Še en vrček! Danes pa ne pojdemo domov!« Potisnil si je klobuk na čelo in zapel:

»Prej pa ne gremo dam,
da se bo delal dan...«

Potem je iztegnil roke daleč predse.

Ovsenek je Jožetu pomežiknil:

»Glej, da ga spraviš domov!«

»Že dobro!«

Solar je strmel na prostor, kjer je stal Jože. Zdaj je bilo tam prazno.

»Kam pa je Jože izginil? Ali je mar kar šel?«

»Sem že tu, oče!«

»Pij vendar, hudiča!«

»Ali misliš, da ne bi bilo bolje, če bi šla domov?«

»Kaj?«

»Bolje bi bilo, če bi šla oba domov.«

»Oba? Jaz že ne grem.«

»Mati je v skrbeh, ker te še na kosilo ni bilo.«

»Zaradi mene ni treba biti nikomur v skrbeh. Prav nič Čeprav pravijo, da sem najslabši človek na vasi.«

Srepo je pogledal Krasnika, ki je sedel njemu nasproti, in zakričal:

»Zaradi mene se ni treba nikomur bati. Nikogar ne bom snedel.«

»Saj tega tudi nihče rekel ni,« ga je skušal pomiriti Ovsenek.«

»Da tega ni nihče rekel? Pa koliko jih je, ki tako govore. Saj vas vse poznam, lumpje! Pa mene ne boste spravili v koš, ne, stokrat ne.«

»Rekel sem, da je mati v skrbeh,« mu je segel Jože v besedo.

»Zakaj pa? Prav nič vzroka nima. Kar potolaži naj se.«

»Hudo ti je, ker niti blagoslova nisi prišel jest.«

»Tega, kar Hrastovec blagoslavlja, ne bom jedel. Ta sploh ničesar ne more blagoslavljaliti. Samo ponarejati zna in ljudem čast krasti.«

»Ven ga vrzite, če je pijan!« je zakričal globok glas od sosednje mize. »Pijanci ne spadajo sem!«

Bil je Potočnik. Vstal je in se razkoračil.

»Ven s pijanci!«

Ovsenek je stopil predenj.

»Ti si pa trezen, kaj?« ga je prav mirno vprašal.

»Sem. Pa čeprav ne bi bil, te to ne bi nič brigalo. Kdo pa sploh s teboj govori?«

»Če se boš začel prepirati, boš imel najprej z menoj opravka!«

Prevec je potegnil Potočnika nazaj za mizo. »Miruj vendar,« mu je rekel.

ni učinki. Nesrečni fant je na mah posinel, nato pa se je zgrudil. V silnih krčih je nekajkrat močno kihnil, potem pa je izgubil zavest. Delavci so takoj poklicali zdravnika, toda tudi zdravniška pomoč je ostala brezuspešna.

* **Smrtna nesreča šolarke pri Studencih.** Iz Maribora je vozil oni dan proti Limbušu skozi Studence avtomobil mariborskega prevoznika Laha. Pred gostilno Kučer, kjer je cesta precej nepregledna, se je avto izognil nekoliko na levo. Pred avtomobilom se je znašla petnajstletna dijakinja meščanske šole Brigita Gajšek, hčerka uslužbenca v železniški delavnici, ki je šla v šolo. Ko je zaskočila tik za seboj avto, se je prestrašila in hotela skočiti na drugo stran ceste. Toda pri tem se je zaletela naravnost v avtomobil, ki jo je udaril s hladilnikom in nato še povozil. Nesrečnemu dekletu je avto popolnoma zdrobil lobanjo, da so brizgnili možgani po tleh ter je bila seveda na mestu mrtva.

* **V mlaki je utonil.** Pri Knödllovih v Grabah je vladalo že dalje časa nevzdržno razmerje. Tudi te dni je prišlo med 70letnim Francem Knödlom in njegovo mlajšo ženo Jožefo do prepira in Knödl je vse zapodil od hiše. Ker je bil vdan pijači, je v jezi pil naprej in se precej opijanal. Proti večeru je hotel napojiti živino in šel je k bližnji mlaki s škafof po vodo. Pri zajemanju vode pa mu je spodrsnilo, tako da je padel na trebuh v mlako, ki je bila globoka okrog 80 centimetrov. Čeprav se mu je to že poprej večkrat primerilo in se je vedno rešil, je tokrat obležal v vodi in utonil. Našla ga je v poznih večernih urah žena, ko je bil že mrtev. Ker se je kmalu raznesla po vasi govorica, da je pokojni Franc Knödl umrl nasilne smrti, je bil poklican banovinski zdravnik iz Apač, ki pa ni mogel ugotoviti nikakih znakov nasilja ter je odredil pokop pokojnikovega trupla.

* **Rdeči petelin.** V gospodarskem poslopju posestnika Boštjana Javornika v Lukanji vasi pri Slovenski Bistrici je nastal požar, ki je upepelil poslopje z vsem inventarjem vred. V isti vasi pa je ogenj upepelil tudi žago in mlin posestnika Jožefa Korošca, ki je sosed Boštjana Javornika. Požrtvovalnemu gašenju slovenjebistriških gasilcev se je zahvaliti, da se ogenj ni razširil na stanovanjsko poslopje. Škoda je precej velika. Kako

še enkrat našim naročnikom:

Jesen je nastopila, večina pridelkov je pospravljenih, ki so šli deloma tudi že v denar. Zato je sedaj skrajni čas, da poravnate naročnino za »DOMOVINO«. Res je, da jo je precejšnje število naročnikov že plačalo, toda še jih je mnogo, ki stoje ob strani neodločni. Vse te opozarjamo še enkrat na njih naročniško dolžnost. Zavedajo naj se, da je zadnje četrtletje skrajni čas, da plačajo ono malo naročnino, ki se zahteva za list, ki jih je ves čas zabaval, poučeval in obveščal o vseh važnejših dogodkih, doma in v tujini. In »DOMOVINA« zahteva tako malo, samo Din 36.— na leto, nudi pa jim 52 števil, številka ne stane torej niti 1 Din. Zato naj nihče ne pomišlja in naglo poravna, kolikor je potrebno, da bo naročnina plačana do konca leta. Onim, ki bi se za naš opomin še ne zmenili, bomo poslali poštnega slugo v hišo, da pobere s poštnim nalogom dolžne zneske. Ta način pobiranja je seveda dražji, ker računa pošta za tako opravilo posebne pristojbine, ki jih mora naročnik plačati. Zato naj nihče ne čaka, ampak naj plača prostovoljno sam, kar je dolžan.

Uprava „Domovine“

je ogenj nastal, se ne ve, domnevajo pa, da je bil podtaknjen.

* **12 let robije za uboj.** Pred senatom novomeškega okrožnega sodišča so že tretjič obravnavali krvavo dejanje, ki ga je 30letni posestnikov sin Gregor Stariha iz Dolenjega Suhorja zagrešil nad svojim sosedom Petrom Adleščem s tem, da ga je dne 3. marca napadel z gnojnimi vilami in ga do smrti pobil. Sodišče je obtoženemu Starihi prisodilo 12 let robije. Stariha je kazni mirno sprejel.

* **Zasledovana vlomilca.** Pred dnevi je župnik v Zg. Besnici pri Kranju opazil, da je bilo ponoči vlomljeno v župno cerkev. Iz oltarja je bila ukradena monštranca, okrašena z umetnimi dragimi kamni. Monštranca in kelih sta masivna, pozlačena, vredna nad 5000 din. Župnik je vlom takoj prijavil orožnikom v Kranju, ki so uvedli preiskavo. Ugotovili so, da se je potepal po Besnici in po drugih vaseh v okolici že dolgo zasledovani Silvo Blejčič, bivši zidarSKI delavec, doma iz Kastava, s katerim je bil še Nace Aljančič, star okrog 40 let, po poklicu ključavničar, doma iz Kovora. Nevarno dvojico iščejo tudi orožniki iz Begunj na Gorenjskem. Blejčič je svojčas nekaj tednov stanoval pri posestnici Ani Juričevi v Zgošah, odkoder pa je pobegnil. Pred dnevi se je Blejčič spet pojavil v Begunjah, odkoder je ponoči prišel v Zgoše in ukradel Juričevi 12.400 din. Z denarjem je pobegnil najbrž nekam proti Ljubljani, ni pa tudi izklju-

čeno, da se še vedno klati po Gorenjskem. Kam sta Blejčič in Aljančič odnesla ukradeno cerkveno posodo, je seveda tudi vprašanje. Morda sta jo razbila in jo bosta skušala vnovičiti pri zlatarjih, ni pa tudi izključeno, da sta jo zaenkrat kam skrila ali zakopala in jo bosta skušala spraviti v denar pozneje.

* **V zaporu se je poročil.** Oni dan so imeli v Varaždinu zanimivo poroko. V zaporih okrožnega sodišča se je poročil 28letni Rudolf Slatković s 24letno Julko Bolfan. Slatković je obsojen na 2 leti in pol ječe zaradi tatvin. Oženil se je, da bi mu žena vodila gospodarstvo, ker nima doma nikogar.

* **Pred sodiščem je moral sleči hlače.** O nenavadnem dogodku v sodni dvorani, ki se je pripetil pred okrajnim sodiščem v Sisku, poročajo hrvatski listi. Pred sodnikom se je moral zagovarjati tat, ki je kmetu Nikoli Kokanoviću ukradel hlače. Ker tat ni imel drugih hlač, je prišel na razpravo v »ukradenih hlačah«. Obsojen je bil na sedem dni zapore. Po končani razpravi je Kokanović s sodnikovo privolitvijo prisilil tatu, da je kar v sodni dvorani slekel ukradene hlače, naker je Kokanović s hlačami zadovoljen odšel. Obsojeni tat je moral v zapor v samih spodnjicah.

* **Cigan je ukradel konja.** V Iški vasi je nedavne noči nekdo odpeljal Jožetu Silcu iz hleva šestletnega konja rjavca. Koni nima lis drugih posebnih znakov na tudi ne. Ona-

»Kaj pa potrebujemo pijance v gostilni? Koga drugega bi bili že davno ven vrgli!« Poslednje besede je Potočnik kar zagodel predse. Potem je spet vse utihnilo.

»Kaj pa je?« se je oglašil Šolar. »Kdo hoče mene metati iz gostilne?«

»Saj ni bilo nič oče!«

»Ali sem morda preveč slab, da bi smel tu ostati?«

»Tega ni nihče rekel.«

»Saj sem že najslabši v Gorenji vasi. Vsakdo me sme z gnojnico polivati!«

»Kaj je Šolar?« mu je prijateljsko rekel Ovsenek. »Jaz pojdem zdaj. Ali ti ne bi šel?«

»Kaj?«

»Ali ne bi še ti šel z mano? Nekaj bi ti rad povedal.«

»Spet mi boš pravil, naj grem na glavarstvo. Najprej mora iti župnik v keho! In Potočnik tudi z njim!«

»Tja bi bili morali tebe že davno poslati, ti, pretepač!«

To pot je Potočnik tako kričal, da je Šolar takoj spoznal njegov glas.

Planil je kvišku, da se je miza stresla in da se je nekaj kozarcev prevrnilo.

»Ti si tudi tu? Ti?«

Pognati se je hotel proti Potočniku, toda Jože ga je trdno držal.

»Pusti me!« je sopesl Šolar. »Pusti me zdaj!«

»Ne, oče! Ostani za mizo!«

»Pusti me!«

»Prismoli mu jo čez ušesa! Z očetom je on delal prav tako!« se je Potočnik zadržal čez mizo.

»Hudiča! Hudiča! Pustite me!« je kričal Šolar.

Besno se je otepal svojega sina, ki ga je držal.

Miza se je prevrnila in vsi so planili pokoncu. Še od drugih miz so priskočili ljudje.

Nekateri so svarili in mirili, drugi so se vmešali v spor. Hrup je bil tolikšen, da ni bilo mogoče razumeti skoraj nobene besede. Čez ves ta hrup pa se je le slišal Šolarjev glas.

»Pustite me!«

Jože je držal očeta za desno roko, za drugo ga je pa zgrabil Ovsenek.

Še oštir se je vmešal:

»Nehajte vendar! To ne gre! Mir mora biti! Narazen!«

»Pusti ga pri miru!« mu je zaklical Ovsenek. »Saj bo že sam odnehal in šel z nami!«

Potem je zaklical Šolarju:

»Andrej, spametuj se vendar! Saj nisi otrok!«

Ta se je zdaj že slabotneje upiral in je šel nekaj korakov naprej. Tedaj pa je Potočnik še enkrat zakričal:

»Glej ga, lumpa! Nič bolje se mu ne godi kakor njegovemu očetu!«

Jože se je jezen obrnil proti njemu. En sam sunek in Šolar se je iztrgal. Pograbil je najbližji vrč za pivo. Težak, lončen vrč.

Potočnik se je preplašen odmaknil. Toda bilo je že prepozno.

»Na, pes! Tu imaš, pa tu, pa tu!«

Tako krepko ga je Šolar udaril nekajkrat po glavi, da se je vrč zdrobil na drobne kosce.

Potočnik se je opotekel, potem pa je zgrmel po tleh. Jože je potegnil očeta k sebi.

Za trenutek je bilo vse tiho, potem pa so začeli ljudje kričati:

»Ubil ga je! Jej, kako krvavi! Hitro prinesite vode! Pa po orožnike pojdite! Ubil ga je!«

Ovsenek je branil Šolarja.

»Pomagajte Potočniku! Naj gre kdo po pajarja! Ti pa odvedi očeta domov, Jože!«

»Po orožnike pojdite! Ne smete ga pustiti, da bi vam ušel!«

Šolar je mrko strmel predse. Lasje so mu vsi razkuštrani padali na čelo in v obraz je bil prsteno bled:

»Pustite me, je zamrmral.

»Saj vam ne bom ušel.«

Streznil se je v trenutku. Ko je prišel na zrak, je obstal. Po desnici mu je curčala kri. Ranil se je bil na črepih.

»Krvav si, oče! Ali ti je kaj napravil?«

»Ne, nič. In tudi držati me zdaj ni treba.«

Z opotekajočimi se koraki je šel dalje. Jože je stopal zraven njega. Nekaj otrok se je podilo za njima in šepetali so ljudem:

»Šolar je ubil Potočnika!«

In kjer je šel Šolar z Jožetom mimo kakšne hiše, povsod so se ženske in otroci skrivali za vrati in gledali za njima. Ti pogledi so bili plašni, boječi, zaskrbljeni.

»Poglejte, roko ima še krvavo od tega!« je šepnila Kavčevka.

Tako je vest o uboju obšla vso vas, še preden sta jo Šolar in Jože prehodila. Kakor ogenj, ki preskakuje s hiše na hišo.

In prišla je tudi na Šolarjevo domačijo, kjer je kmetica še zmerom čakala s strahom v srcu. Ko je zvedela novico, je stekla na cesto.

In ko je od daleč zagledala moža in sina, je takoj vedela, da se je moralo res zgoditi nekaj strašnega.

zili so, da se je okrog hleva smukal na večer 30letni črnolas cigan, ki je najbrž konja tudi odpeljal. Najbrž je cigan iz skupine Hudorovičev, ki se sedaj klatijo po ljubljanski okolici in ki se zatekajo v gozdove Krima, potem kadar so jim orožniki že preveč za petami.

*** Rekruti, rezervisti in njih starši, pozor!** Z nestrokovnjaško izvršeno prošnjo sta izgubljena čas in denar. Zato ne nasedajte vsakomur s tako važno zadevo. Obrnite se le na koncesionirano in strokovno preizkušeno pisarno kapetana Franca Pera (Ljubljana, Majstrova ulica št. 14), ki vam pove, ali je prošnja sploh izvedljiva ali ne. Če je izvedljiva, vam za malenkosten znesek vložijo prošnjo in uredi zadevo. Ne zamujajte časa in hitite z zadevo! Za odgovor priložite znamko za 6 dinarjev.

*** Kaj čakate?** Ali hočete spet naročiti cenik šele potem, ko ga bo zmanjkalo. Pišite še danes trgovski hiši Stermecki, Celje, po novi cenik in vzorce.

*** Ponarejene kovance je razpečal cigan** Janko Brajdič, znan med tovariši pod imenom Janko brez roke in pristopen v občino Šmihel — Stopiče. Stari grešnik je bil že 15-krat kaznovan in je odsedel tudi osem let robije zaradi ponarejanja denarja. Mož je vitke postave, suhega zagorelega obraza in pri govorjenju kaže zobe. Manjka mu leva roka pod komolecem.

*** Umor v Kobilah nepojasnen.** Pred senatom novomeškega okrožnega sodišča se je zagovarjala 31letna Justina Vrstovškova, delavka iz Brezovske gore pri Leskovcu, obtožena umora posestnikovega sina Jožeta Kranjčevića, ki ga je v noči na 15. julija nekdo v Kobilah ubil s sekuro. Pokojni Jože Kranjčević, ki je bil sin bogatih kmečkih staršev, je imel ljubezensko razmerje z Justino Vrstovškovo, a je mati tej zvezi na vso moč nasprotovala. Usodnega večera si je Jože pripravil ležišče pod kozolcem, ki ga je njegova mati vdova nedavno s posestvom vred kupila na dražbi od sosedu Martina Božiča, čeprav je po navadi sičar spal pod domačim kozolcem, ki stoji bliže hiši, ali pa na zidnici. Ta večer je imel sestanek z Vrstovškovo in skupaj sta šla leč pod kozolec. Ker je mati sinu branila zvezo z Vrstovškovo, on pa se je v 10 letih ljubezenskega razmerja vendar neločljivo navezal nanjo, sta skupaj skopala našt, tako hista mater pkanila

Ona da bo šla za nekaj časa v Zagreb, obenem pa raznesla govornice, da je odšla v Ameriko. Ko bo Jože prevzel posestvo, pa se bo vrnila, da se vzameta. Onega večera sta v bližnji zidnici najprej popila malo vina, okrog 23. ure pa sta legla. Utrujena sta takoj zaspala. Izenada pa je Vrstovškovo, kakor je pozneje pripovedovala, iz spanja zbudil zamolkel udarec, obenem pa je Jože zastokal. Ko je planila pokonci, je še opazila senco, ki je zbežala od Jožetove glave. Ko je segla po njegovem obrazu, je začutila toplo kri. Začela je klicati fanta, a ko se ji ni odzval, je stekla do najbližje hiše, do Božičevih, in sklicala ljudi. Podrobne poizvedbe orožnikov so navajale, da se je razmerje med obema zadnji čas precej ohladilo in da je od časa do časa prihajalo med njima do velikih nesoglasij, zlasti odkar je kazalo, da se Jože utegne poročiti z Marijo Tomažinovo, ki ji je bila mati naklonjena. Še bolj kakor te okoliščine pa je utemeljevalo sum proti Vrstovškovi dejstvo, da je bila kakšnih 50 metrov od kraja zločina v grmovju najdena sekira, s katero je bil umor izvršen. Bila je to sekira ki so jo Božičevi Vrstovškovi večkrat posodili in jo je imela na svojem domu tudi zadnji čas. Vse zaslišane priče so na razoravi izpovedale, da je bil pokojni Jože Kranjčević dober in pošten fant, a tudi o obtoženki so potrdile, da mu je bila vseh 10 let vdano in zvesto dekle. Zagovornik Vrstovškove dr. Josip Trošt je dokazoval, da so Božičevi pred nameravanim odhodom Vrstovškove v Zagreb prišli na nehar, ki si ga je bila izposodila pri njih, in bi bili pri tej priliki gotovo zahtevali tudi vrnitev sekire, če bi bila v rešnici pri nji. Priča Elizabeta Sirotkova je izpovedala, da ji je Vrstovškova še malo prej obširno pripovedovala o načrtu, ki sta ga skupno zasnovala z Jožetom, da bo hlinila odhod v Ameriko. Kakor hitro pa bo Jože grunt prevzel, se bo vrnila, da se poroči. Branilec je dokazoval, da je bil smrtni udarec brčkone namenjen Vrstovškovi, a ker je imela obraz pokrit z Jožetovim blaznikom, jo je napadalec zamenjal z njo. Sodišče je Vrstovškovo oprostil vsake krivde in kazni in jo takoj spustilo na svobodo.

Po Sloveniji gre glas: »Domovina« je za nas

karica z besedami, da je storilec že več ur v gostilni navzočen in da pije vrč za vrčem. Ko sem pri zapuščanju gostilne čez nekaj časa šel spet skozi omenjeno izbo, je gori omenjeni storilec še zmerom sedel na istem mestu, ne da bi me bil opazil ali celo pozdravil, kar mi je takoj padlo v oči in me pripravilo do prepričanja, da se storilec nahaja v zelo kočljivem duševnem razpoloženju.

»Tega mi pa nisi povedal, Karl«, se je vmešala žena.

»Česa nisem rekel?»

»Da ti je to padlo v oči.«

»Mislim sem si to. Pripravilo me je do prepričanja, sem rekel.«

»A, tako!»

Stražmojster je bral dalje. Potem je na široko popisoval naslednje popoldanske ure po izpovedih posestnika Kavca in Krasnika. Sledil je popis začetka prepira, ko je potem storilec, ki je ves čas v obilni meri užival alkoholno pijačo, zaradi svojega pijanega stanja razdražen in spominjal se nekdanjih preprirov, izrekel žaljive besede.

In potem je sledil živ opis dejanja, ki ga pa priče niso vse enako navedle. Medtem ko nekateri trdijo, da hudo poškodovani Potočnik ni izrekel nobene žaljive besede, trdi posestnik Ovsenek izrecno, da je ranjenec z zlobnimi opazkami neprestano dražil storilca, tako da je ta naposled planil nanj in ga z lončnim litrskim vrčem udaril tako močno po temenu, da se je brez zavesti zgrudil na tla in da se mu doslej še ni vrnila zavest.

Vse to je prebral stražmojster in ko je bil pri koncu, mu je rekla žena:

»Skoraj sedem strani je in tako lepo si napisal! To je bilo pa res delo!»

Iz naših krajev

Smrt odločnega naprednega moža

Poljane, v oktobru.

Nedavno smo pokopali vrlega in odločnega somišljenika JNS, posestnika Maksa Ozebka v Predmostu pri Poljanah. Od vojne sem je bil rahlega zdravja, kal bolezni si je nakopal v Karpatih in zdaj je legel v grob v najlepši moški dobi 48 let.

Bil je vzor kremenitega naprednega moža in gospodarja. Razen poljanske šole ni bil sičar nikjer deležen pouka, a si je s svojo nadarjenostjo, pridnostjo in vztrajnostjo kaj močno razširil svoje obzorje. Nekdaj je bil občinski odbornik kot zastopnik napredne stranke. Nekaj časa je bil tudi pogodbeni poštar, a je moral to mesto zapustiti zaradi bolehnosti. Seveda je bil vedno zvest član in sodelavec ter podpornik naprednih društev in ustanov svojega kraja in tudi član Sokola. Do zadnjega je z vso vnemo in vestnostjo vodil kot tajnik električno zadrugo.

Svojega naprednega mišljenja ni pred nikomer prikrival, marveč je vedno odločno izpovedoval svoje napredne nazore. Bil je zvest naročnik in čitatelj naprednih listov. Dičilo so ga vse vrline resnega moža in dobrega družabnika. Vsi, ki so ga poznali, ga bodo ohranili v dobrem spominu, želi in sorodnikom pa izražajo najiskrenejše sožalje.

Slaven poljanski rojak

Poljane, oktobra

Da se ponaša Poljanska dolina z lepim številom slavnih mož, je znano. Med te može spada tudi dr. Mihael Žagar, ki je živel pred dvesto leti. Rodil se je l. 1702 v Poljanah ali nekje v Poljanski dolini, ker je tedaj spadala vsa dolina v župnijo Poljane. Težko je to dognati, ker so nekako pred 200 leti Poljane pogorele. Nato pa so drugič pogorele leta 1778. Tedaj so z župniščem zgorele tudi vse krstne listine in drugo.

Dr. Žagar je umrl kot sloveči zdravnik baje l. 1778 v Pragi v letu, ko so Poljane drugič gorele. Njegov nagrobni kamen z na-

»Ježešmarija! Kaj pa je? Zakaj si to storil, Andrej?»

Molče je šel Šolar mimo nje in je niti pogledal ni.

Se pozno ponoči je gorela luč v stanovanju orožniškega stražmojstra. Pred seboj je imel vodja orožnikov velike pole papirja in skrbno je s pivnikom sušil svoje zapiske.

»Tako, poročilo bi bilo zdaj napisano«, je potem rekel.

»Koliko strani pa je?« ga je vprašala žena, ki je sedela njemu nasproti in pletla nogavice.

»Sest in pol!»

»Vse leto nimaš nobenega praznika«, je zastokala žena. »To je bila spet lepa velika noč!»

»Hudo mi je, da se je moralo to zgoditi. Pa ne morem pomagati.«

Poročilo je držal proti luči in z zadovoljnim obrazom opazoval svoje naporno delo.

Vse strani so bile ponisane od vrha do tal in vrsta za vrsto v lenem redu, nobena previsoko, nobena prenizko. Kier se je začel nov odstavek, so bile začetnice dosti večje in ime na prič so bila podčrtana z rdečilom.

»Poročilo ti bom prebral«, je rekel stražmojster. »Če se ti bo zdelo kaj narobe, mi kar povej.«

Poročilo se je začel z opisom dejanskega stanja, kakor ga je bil našel stražmojster v gostilni.

»Ko sem prišel po veliki maši v gostilno, ki je nedaleč od cerkve, sem tam opazil obtoženca samega, kako je sedel za mizo in očitno že precej dolgo užival niačo v obilni meri. To mi je tudi potrdila tamošnja nata-

»Hudo mi je zaradi Solarja«, je odvrnil orožnik. »Tako pameten in razumen je bil, dokler se ni začel prepirati z župnikom.«

»Ali misliš, da ga bodo za dolgo zaprli?»

»To je odvisno...«

Stražmojster je skrbno zložil svoje poročilo v ovitek in potem ponovil:

»To je odvisno od tega, ali bodo upoštevali kakšne olajševalne okoliščine.«

Zazehal je.

»Čas je že, da grem spat. Pravkar je odbila ura polnoči.«

Žena je trnila luč in potem ni bilo nobeno okno v Gorenji vasi več svetlo.

Pač, še eno.

V Potočnikovi izbi, kjer je brlela sveča ob glavi ranjenega kmeta.

Ko se je začelo daniti, je nekdo potrkal na vrata stražmojstrovega stanovanja.

Orožnik je odprl okno in zaklical:

»Kaj pa je? Kdo je?»

»Jaz, Padar.«

»Vi? Ali je kaj hudega?»

»Potočnik je pred četrt ure umrl.«

»Hudiča!»

»Soloh se ni nič zavedel. Vso glavo ima od udarcev razbito.«

»To je pa nerodna reč.«

»Mislim sem si, da vam moram to takoj sporočiti. Zdaj pa pozdravljeni, gospod stražmojster!»

»Pozdravljeni!»

Ko je orožnik pol ure nato stopal sam po vaški cesti, se je oglasilo rezko zvonjenje iz cerkve. Trikrat je zvonilo. To je bil pozdrav mrtvemu Potočniku.

(Dalje prihodnjič)

pisom so odkrili zadnje čase.

Bil je otrok siromašnih staršev, ki so imeli manjše posestvo. Kot deček je bil do 12. leta pastir in do te dobe ni znal brati. Ker je bil nadarjen, je bil najbrže po nasvetu takega tedanjega poljanskega duhovnika ali koga drugega poslan v ljubljanske šole. V Poljanah tedaj še ni bilo šole; ta je bila ustanovljena šele okrog leta 1780. Prestati je moral dokaj pomanjkanja, vendar je s svojim pogumom, pridnostjo in vztrajnostjo premagal vse težave in srečno dovršil šole v Ljubljani, odkoder se je napotil na Dunaj študirat zdravilstvo. Tudi to je dokončal pri vsem pomanjkanju. Doktorsko čast je sicer dosegel šele s 50. letom starosti, kolikor več povedati o njem shranjeni viri. Bil je neutrujen raziskovalec tedanjih zelo razširjenih nevarnih bolezni. Spisal je v tem času več razprav in knjig, seveda po tedanji navadi v latinskem jeziku. Za svoje izredne zasluge v zdravilstvu je bil povišan celo v plemski stan. Najbrže je to edini poljanski rojak, kateremu je bilo podeljeno to priznanje. Zanimivo bi bilo izvedeti še kaj več o njem, kar bo pa težavno, ker je njegove rojstne in druge podatke v Poljanah uničil požar.

Električni tok je ubil rudarja

Velenje, v oktobru.

V velenjskem rudniku je omahnil v smrt 50letni rudar Martin Polenik iz Šaleka. V rovu ga je ubil električni tok. Polenik je bil zaposlen pri sekalnem stroju, ki je pod vodstvom njegovih rok bredel po skladih premoga in ga razsekaval v plošče. Nenadno pa je v stroju nastal kratek stik — tok je planil v ročaje, od tam pa v Polenika. Silnost elektrike ga je treščila ob tla in ga pri prči ubila. Njegovega tovariša Kumra, ki je držal za kabel, je vrglo nekaj metrov v stran. Na Kumrovo klicanje so prihiteli rudarji iz bližnjega rova. Le s težavo so s hlodi odstranili ročaje iz Polenikovih rok. Ves trud zdravnik, da bi ponesrečenca obudil k življenju, je bil zaman. Zgarano telo rudarja je takoj klonilo pred neznansko močjo elektrike. Tragična Polenikova smrt je napravila med rudarji in ostalim prebivalstvom globok vtis. Pokojnik je bil znan kot vesten delavec in skrben družinski oče.

Vojaški bencin je kupoval

Poljane, v oktobru

Ljudje dobro vedo, da je vsako kupovanje vojaških stvari strogo prepovedano, pa se vendar ta ali oni spozabi. Pred sodnike bo moral neki krojač iz Poljanske doline, ki je bil tako nepreviden, da je kupil 36 litrov vojaškega bencina. Po 3 din je plačal liter. Ko so prišli orožniki po bencin na njegovo stopanje, je možakar enostavno trdil, da ga nič več nima. Vsega naj bi bil porabil za čiščenje oblek. Temu izgovoru seveda niso verjeli. Ker ni šlo zlepa, je moralo zgrda. Orožniki so preiskali krojačev dom in vrt in res so našli kanto bencina za vrtno ograjo. Medtem namreč, ko so orožniki izpraševali krojača, kako je kupoval bencin, je izročila v sosedni sobi krojačeva žena bencin skozi okno hišni gospodinjini in ta ga je skrila za vrtno ograjo.

Zdaj bodo imeli vsi sitnosti. Krojač, ki je kupoval bencin, in obe ženski, ki sta ga hoteli prikriti. Hišna gospodinja se je sicer zavedala, kakor sama pravi, da ne dela prav, pa je hotela pomagati krojaču, ki je itak velik revež.

Srebrnike je ponarejal

Domžale, v oktobru

Ze pred meseci je bil strogo obsojen zaradi ponarejanja kovancev po 10 in 20 din neki Franc Udovič, ki je v Domžalah s po-

močjo cementarja Alojza Zupeta denar delal in ga spravljajal v promet. V svojem zagovoru je Udovič trdil, da je kovance ponarejal Zupet, ki ga policija ni mogla izslediti. Sedaj pa je prišel tudi Zupet pred sodnike.

Alojz Zupet, ki je šele 30 let star, se je specializiral na ponarejanje denarja. V marcu letos je prišel iz mariborske kaznilnice, kjer je prestal kazen 5 let robije, katero so mu prisodili zaradi — ponarejanja denarja. V aprilu in maju pa je Zupet že nadaljeval zločinski posel. V Domžalah se je seznanil s Francem Udovičem, ki se tudi spozna na ponarejanje denarja. Kar hitro sta se domenila, da bosta vnovič poskusila srečo in nadaljevala delo, zaradi katerega sta bila že tako strogo obsojena. Udovič je bil navdušen, ker je našel paidaša, ki ni začetnik. Uredila sta si v Udovičevem stanovanju delavnico, napravila sta modele in si nabavila cink, svinec in steklen prah. Iz zmesi teh snovi sta vlivala kovance po 10 in 20 din. Po obtožnici sta vili najmanj 14 kovancev po 10 din in najmanj 13 kovancev po 20 din.

Kakor je Udovič vso krivdo valil na Zupeta, tako se je Zupet izgovarjal na Udoviča in se zagovarjal, da ni Udoviču pomagal pri ponarejanju denarja, temveč je celo Udoviča ovadil policiji, ko jn zevedel, da dela Udovič lažni denar. Policija je po obsežni preiskavi dognala, da je Zupet najmanj toliko kriv kot Udovič. Ugotovili so tudi, da sta se Udovič in Zupet sprla in da je Zupet res ovadil Udoviča policiji, da bi se na ta način nad njim maščeval in da bi zvalil vso krivdo na svojega paidaša.

Sodišče je Alojza Zupeta spoznalo za krivega ter mu prisodilo kazen 3 leta robije in 150 din globe ter izgubo častnih državljan-skih pravic za 5 let.

Iz Prekmurja

Velik požar. V Tešanovcih je nastal zvečer velik ogenj v gospodarskem poslopju Jožefa Kuharja. V zgradbi je bilo mnogo ajde, prosa in sena. Suho netivo je pričelo goreti z veliko silo, tako da na uspešno gašenje ni bilo misliti, čeprav so bili takoj na mestu gasilci iz Murske Sobotice, Filovcev in Ivancev. Velika vročina je ovirala dostop reševalcem, ki so se morali omejiti zgolj na to, da so ob hudem vetru preprečili razširitev ognja na sosedna poslopja. Posestnik Kuhar je s požarom hudo prizadet, ker je bil le nizko zavarovan.

Izvršni odbor JNS o senatskih volitvah

Beograjski listi objavljajo izjavo izvršnega odbora Jugoslovenske nacionalne stranke. Izjava pravi med drugim:

Srečna zakonca si postajata tudi na zunaj podobna

Znanstveniki že dalje časa raziskujejo staro vprašanje o zunanji podobnosti med zakonci. Prvi izsledki teh raziskav je ta, da so zakoni, kjer obstoji takšna podobnost, v veliki večini primerov srečni. To seveda ne pomeni, da je zunanja podobnost izvoljenca ali izvoljenke jamstvo za bodočo srečo. Prav nasprotno se potrjuje vsaj v zakonih, ki se sklepajo razumno zgodaj, staro pravilo, da se nasprotja privlačujejo. Tu ni o kakšni podobnosti sprva torej nikakega govora, toda podobnost se lahko razvije pozneje v zakonu.

Možni sta dve vrsti podobnosti: prvotna in pridobljena. Zakonci s prvotno podobnostjo so si različno podobni bodisi že ob poroki ali pa sliči eden izmed zakoncev kakšni drugi osebi iz nasprotne družine. Nevesta je pogosto zelo podobna ženini materi ali se-

»Glavni odbor JNS je zavzel v svoji resoluciji od 17. septembra strogo načelno stališče v vprašanju sporazuma Cvetković-dr. Maček. V isti resoluciji je glavni odbor naglasil, da zahtevajo spricho sedanjega težkega mednarodnega položaja najvišji interesi monarhije in Jugoslavije odložitve vseh zastrenih strankarsko-političnih razprav. Izrekel je obenem željo, da bi se izognil v sedanjih resnih časih bojem in razpravam o naših notranjih vprašanjih ter pozval vse pristase in prijatelje stranke, naj čuvajo mir med ljudstvom ter onemogočajo vsako razburjenje naroda.

Vlada Cvetković-dr. Maček smatra očividno sporazum kot strankarsko delo zveze JRZ in HSS ter zato ne gleda enako na notranje in zunanje odnose naše domovine. Zaradi tega brez vsakih pomislekov porablja svojo oblast za osvojitve strankarskih postojank v korist JRZ. Ministri, posebno člani JRZ, so se razšli po državi in pričeli s pomočjo in sodelovanjem državnih organov z brezobzirno strankarsko agitacijo. To nerazumno postopanje v teh usodnih časih izrednih napetosti in nevarnosti v Evropi dokazuje, da prehaja vlada preko vseh patriotskih obzirrov, ki so merodajni za delovanje opozicijskih skupin.

Izjava govori nato o prenosu zakonodajnih oblasti na vlado in o razpisu senatskih volitev, o katerih pravi: »Volitve v senat bo 12. novembra izvedlo volilno telo, ki stvarno sploh ne obstoji. Volilo se bo po zakonu, ki so ga proglasili nosilci sedanjega režima za najbolj reakcionarno delo. Volilno pravico imajo predsedniki občin, ki so bili izvoljeni pod nečuten pritiskom in s pomočjo fiktivnih oblastí za časa vlade g. dr. Milana Stojadinovića. Dalje bodo volili banški svetniki in imenovani predsedniki mestnih občin, ki so bili prav tako postavljeni vsi skupaj za časa dr. Milana Stojadinovića. V mnogih občinah so bili občinski odbori razpuščeni, ker so se ponavljale volitve tolikokrat, dokler ni bil zlomljen odpor naroda. V mnogih občinah so bili opozicijski predsedniki občin kratkoma razrešeni. Poleg tega pa je vsem predsednikom že potekla funkcijska doba in narod iedva čaka, da pojde na nove občinske volitve. Tako bo iz takih elementov sestavljeno volilno telo ki nikogar ne predstavlja, 12. novembra odločevalo o sestavi prvega doma bodočega narodnega predstavništva za dobo celih šest let. Tako postopanje nas je iznenadilo in zaprepastilo in to tem bolj, ker ne vemo, čemu naj služijo te pospešene volitve v senat, ki bo po ustavi za delo nezmožen do volitev in sestanka bodoče narodne skupščine.

Na koncu sporoča izjava že znani sklep, da »odklanja JNS sodelovanje pri takih senatskih volitvah in prepušča sedanji vladi vso odgovornost za tako svojevrstno državno politiko.

stri, bolj poredko je ženin podoben nevesti-nemu očetu ali bratu. To se nikakor ne kaže vedno v obliki lobanje, obraza ali telesa, čisto gre v prvi vrsti za podobnost v gibih, pogledih, glasu ali drži. Zakonci s pridobljeno podobnostjo si po daljšem zakonu zelo vidno sličejo. To velja zlasti za drže telesa, za gibe, za način občevanja z drugimi ljudmi, pogosto tudi za glas, smeh in tako naprej. Tudi tu ne gre torej izključno za telesno podobnost.

Znanost seveda ne more brez nadaljnega odgovoriti na vprašanje, kakšni so vzroki za takšne prilagoditve. Če bi šlo samo za enako hrano, enako okolico, enak način življenja, bi si morali biti zakonci podobni dosti pogostejše, kakor je to v resnici. Domnevati je, da je bila poznejša podobnost že dedno dana in da je bila, čeprav nezavestno, ena izmed

najvažnejših podlag za nagonsko pravilno izbiro zakonskega druga.

Poleg tega dednega vzroka pa ima nedvomno veliko vlogo tudi močna sposobnost za preoblikovanje. Znanost je nedvoumno dokazala, da se ženska po obliki lahko dosti bolj spreminja kakor moški. Zakon je za ženo že zavoljo njenega materinskega poslanstva globljega pomena kakor za moškega. Ker je žena v večini primerov mlajša od moža in sama po sebi bolj oblikovalna kakor moški, se temu bolj ali manj zavestno prilagaja in na ta način lahko nastane neka podobnost.

Ljudožrstvo v Kongu še ni zatrto

V pragozdovih belgijskega Konga je še vedno mnogo ljudožrcev, ki jim belgijska kolonijska oblastva dolgo niso mogla do živga. V l. 1937 so našli na raznih krajih 108 umorjenih domačinov z razrezanimi trupli, kar je bilo znak, da so porabili dele njihovih trupel ljudožrci za pojedine. Oblastva so takoj začela strogo preiskavo.

Neki uradnik kolonijske uprave pripoveduje, da je posetil poglavarja neke naselbine v okraju, od koder je prihajalo največ vesti o žrtvah ljudožrcev. Ko je odhajal od njega, ni vedel o zadevi nič več kakor ob svojem prihodu. Poglavar se je delal nevednega, vaški čarovnik Isumu je pa molčal ko grob. Ko je odgovarjal na vprašanja, s katerimi je hotel uradnik izvit iz njega resnico o ljudožrcih, je bil zelo previden in spretno se je ogibal vsega, kar bi moglo izdati resnico.

Naselbine domačinov v belgijskem Kongu so pogosto v najnedostopnejši džungli. Tja držijo samo stezice, po katerih je zelo težavno hoditi. Uradnik pripoveduje, da je prišel s svojim spremstvom v bližino naselbine, ko so nosači naenkrat izpustili nosilnico in vse njegovo spremstvo se je med silnim krikom in vikom razbežalo po džungli. Nekaj korakov pred njim je ležalo na tleh truplo črnega bojevnika, še toplo in razmesarjeno tako, da se to sploh ne da popisati. To je bilo gotovo izzivanje belega uradnika. Umor je bil storjen v neposredni bližini naselbine, tako da so morali ljudje slišati krike nesrečne žrtve. Zločin je bil storjen v času, ko je uradnik govoril s poglavarjem in čarovnikom. Namen divjakov je bil nedvomno, osmešiti kolonijsko upravo.

Nikjer na svetu nimajo čarovnije čarovnikov takega vpliva kakor med zamorci v belgijskem Kongu. Naj se zgodi karkoli in karkoli zamorec vedno veruje, da je to delo hudobnega duha. Smrt se nikoli ne pripisuje naravnim vzrokom. Odgovornost za smrt pade vedno na nekoga, ki je imel slabe namene s pokojnikom. In to je lahko tuj človek ali pa pokojnikov bližnji sorodnik, brat, sestra ali celo oče ali mati. Čarovnik je tisti, ki določi, kdo je odgovoren in gorje tistemu, ki ima z njim osehne račune.

Čarovnik je poglavar tako zvanega Mangberasa, moške bratovščine, razširjene med divjimi plemenit v krajih, kjer je mogočna reka Kongo še potok. Mangberas je velika bratovščina odraslih moških. Deček, ki je postal mladenič, se sprejme v bratovščino pri posebnem obredu, s katerim mora dokazati nogum in utrujenost, da se ne boji bolečin. Ena izmed preizkušenj spominja močno na kazni pri vojakih v starih časih, ko je moral kaznovani vojak teči po ulici. Kandidat, ki hoče priti v bratovščino, mora teči mimo starejših članov, stojećih v krogu, ki udrihajo po njem s palicami, ne sme pa pokazati da čuti bolečine. Če se mu pozna to na obrazu, ga razglasijo za slabšega. Posledica tega je navadno smrtna obsodba in temu sledi ljudožrska gostija.

Odelek te divjaške bratovščine so tako imenovani leopardski možje ali anjoti. Večina domačinov se strese, če le zasliši ime teh kr-

Zelo zanimiva so znanstvena opazovanja pri zakonih, pri katerih se zlasti vidno opaža podobnost. Pred krizami seveda niso varni niti takšni zakoni, kažejo pa, da prenesajo tudi najhujše spore, ne da bi se razdrli. Zelo poučen je pogled v vrsto zakoncev, ki so živeli nekaj časa ločeno. V takšnih časih najhujše krize se vendar niso vezali z novim zakonom in niti niso dalje časa živeli s kakšnim drugim tovarišem ali tovarišico, temveč so se v vseh primerih vračali v prvotni zakon, tako da je bila ločitev samo vmesni dogodek.

voločnih ubijalcev. Anjoti izvršujejo vsa čarovnikova povelja. Nepokornost ali oklevanje se kaznuje s smrtjo. Napadajo vedno enako, oblečeni v leopardje kože z ostudnimi krinkami na obrazih. Na rokah imajo rokavice, zavezane v zapestjih in opremljene z jeklenimi kremplji. Anjot napade navadno v mraku ali zgodaj ponoči. Sklubljen kakor leopard preži na svojo žrtev. Napade jo v skoku od zadaj in s kremplji ji pretrga žile na vratu. Umirajočemu razpara prsi. Dele telesa morilci navadno odnese na ljudožrske gostije. Nekoč so imeli cela telesa, zdaj se jim da zdi to preveč nevarno.

Včasih posuše ljudožrci srca, jetra in drugo izrezano drobovje, ki ga potrebuje čarovnik za svoje čarovnije. Iz drobovja pripravljajo najučinkovitejša zdravila. Leopardski možje redko ubijejo svoje žrtve v domačih naselbinah. Malo je žrtev, ki prežive napad,

da bi mogle pripovedovati o teh strahotah. Tu pa tam se pa le pripeti, da se kdo reši, in v takem primeru napadalec noče biti spoznan. To je preveč nevarno, kajti kolonijska oblastva bi utegnili izslediti vso bratovščino teh krvoločnih zločincev in prišla bi na sled tudi čarovniku, od katerega vse to izvira.

Znano je, da lev ali tiger, če je okusil človeško meso, ne mara potem za noben drugi plen. Vse kaže, da je nekaj podobnega tudi pri ljudožrcih. Divjak, ki je okusil človeško meso, hrepeni po njem kakor tisti, ki se navadi na mamila, brez katerih ne more več živeti. Divjak seže po vsakem sredstvu in izrablja vsako priložnost, samo da pride do človeškega mesa. Zato morajo zamorci pokopavati celo svoje mrliče po večini kar pod kolibami ali tik pred njimi. Razen tega morajo še steptati zemljo, da zabrišejo sledi. Pokristjanjeni zamorci pokonavajo svoje mrliče na pokopališču pri najbližji koloniji Evropecev.

Šele nedavno je prišlo na dan, da so anjoti (leopardski možje) zaznamovani, da imajo vidne brazgotine na prsih in na hrbtu. Posledica tega odkritja je najrazburljivejša sodna obravnava v zgodovini belgijskega Konga. 37 zasačenih članov divjega društva je bilo lani v februarju obešenih zaradi umorov, odnosno ljudožrstva, v svarilo drugim. Poglavarji naselbin, čarovniki in prebivalstvo okrajev, kjer so jih zasačili, so morali prisostvovati usmrčitvi. S tem so hotela oblastva zastrašiti druge in zatreti bratovščino leopardskih mož. Vprašanje je seveda, ali se jim je to posrečilo. Po zadnjih vesteh se zdi, da so postali čarovniki samo previdnejši in bolj zviti. Zanimivo je, da med njihovimi žrtvami še ni bilo nobenega belokožca. Zločini leopardskih mož so ostali omejeni na domačine, med katerimi neomejeno vladajo črni čarovniki.

Obročkane krastače

So živali, ki jih ljudje ne marajo. Semkaj spadajo — mimo pajkov in kač — tudi krastače. Praznoverje je te preproste celo iako koristne živali ožigosalo s pečatom strahotnosti. Seveda naj bi bila taka grda in »hudobna« žival, kot je krastača, tudi strupena; ali je to res ali ni, za to se ni nihče zmenil.

Res je, da krastača izloča iz žlez na zadku strupeno tekočino. Strup, ki ga pa krastača ne izbrizgane in tudi ne izbljuva, pa prav nič ne vpliva na človeško kožo, ampak vpliva sploh le tedaj, če ga notranje spravimo v stik z našo krvjo. Ta vpliv strupa je že zdavnaj znan in uporabljali so ga v zdravilne namene že v 18. stoletju in sploh v stariš načinah

zdravljenja. V 18. stoletju so baje celo smodnik pomešali s krastačnim strupom. Čudno je, da vsebuje ta strup rastlinske srčne strupe.

Da bi pridobivali ta strup, so v okolici Freiburga v Nemčiji naložili mnogo krastač, jim odvzeli strup in jih spet izpustili. Krastače so odlezle spet v svoja kotišča, saj niso prav nič tako neumne, kot si mislimo. Do bi dognali, kam krastače gredo, ko jih izpustijo, je zoološki institut v Monakovem označil vse krastače, ki so jim odvzeli strup, s posebnimi obročki. Ko jih bodo spet lovili, se bo izkazalo, kam so bile odšle in ali si res zapomnijo, kje so kdaj bivale.

Kakšno doto so dolžni dati starši svoji hčeri. V zakonu ni določeno, da bi se znesek dote določal po stanju tistega, ki jo je po zakonu obvezan dati. Ako nima nevesta lastne imovine, so njeni roditelji ali pa starši roditeljev v primeru, če so roditelji umrli, zavezani dati hčeri, odnosno vnukinji kadar se rodi, njih stanu in imovini primerno doto. Roditelji pa niso dolžni dati dote hčeri, ako se je omožila brez njih vednosti ali proti njihovi volji in bi tudi sodišče spoznalo, da so utemeljeno bili zoper tako možitev. Pred poroko se mora zahtevati doto pri nepornem sodniku kristovinega sreske ali sliča. Višino dote določi sodišče tudi s sodelovanjem izvedencev, mora pa biti primerna imovini roditeljev.

Za smeh in kratek čas

PRI IZPITU

Profesor: »Naštete mi nekoliko snovi, ki imajo v sebi škrob.«

Dijak: »Ovratniki, manšete, naprsniki...«

DVOJE VPRAŠANJ

Mož (ženi, ki nosi umetno lasuljo): »Kako moreš nositi lase, ki jih je prej nosila druga oseba?«

Žena: »A ti, kako moreš nositi čevlje, ki jih je prej nosilo drugo tele?«

GROBAR ZAKONSKE SREČE

Gašper: »Ta Boltežar je uničil mojo zakonsko srečo.«

Miha: »Kaj, vanj se je zagledala tvoja žena?«

Gašper: »Kaj šel? Oženil se je z našo kuharico, in od tistega dne kuha moja žena sama.«

Postani in ostani član Vodnikove družbe!

NAPISAL MIRO BRODNIK

Srce v okovih

ROMAN

52

Ker niso imeli plamenic, je moral plavati Mitja nazaj in jih prinesiti zavite v nepremotljivo platno. Ko so jih našli, so vsi presenečeni kriknili. Pred njimi se je razprostirala velika votlina in sredi nje so zagledali več velikih zabojev. Branko je prvi planil tja in si jih ogledal od vseh strani. Poskusil je na enem dvigniti pokrov, toda ni mu uspelo. Zaboji so bili trdno zaprti.

»Zakladi so nedotaknjeni!« je vzkliknil. »Nikogar ni še bilo, kar je zapustil Sal-sin to dvorano. Nikogar ni bilo, ki bi bil vedel za zaklade. Tamle sta ostala sužnja, ki sta molčala!« je pomenljivo pristavil in pokazal na kosti, ki so se svetile iz teme.

Vse je prevzelo razburjenje, ki ga niso mogli utajiti.

»Kje so krampi?« je hripavo vprašal profesor.

In spet je moral Mitja iti na pot.

Pet minut nato je Branko zavil kramp in udaril po starinski ključavnici, ki je zapirala najbližjo skrinjo.

Toda en udarec ni bil dovolj. Udariti je moral še petkrat, preden je pokrov popustil. Bakrni oboj je odletel in konica krampa se je zasekala v trdi les. Se en udarec in pokrov je zazijal.

Branko je spustil kramp na tla in vsi so priskočili. Mrzlično so vsi hkrati dvignili pokrov in vzkliknili kakor blazni. V luč plamenic se jim je zaiskrilo tisoče biserov in draguljev, ki so ležali razmetani vse vprek po skrinji.

Kakor bi bili izgubili zavest, so jeli grebsti po razmetanih draguljih. Nihče ni mogel izgovoriti besede, ki bi jo bilo treba povedati. Zavedel profesor in tih rekel:

»Rokopis ni lagal. Vsa bogastva južne Sibirije, ki so jih stoletja gomili vladarji nam neznanih narodov, leže pred nami. Naša so.«

Petnajsto poglavje

BREZMEJNO BOGASTVO

Ali to še ni bilo vse. Šest skrinj je bilo še pred njimi, in vse so bile večje od prve. Z nadnaravno močjo je Branko vihtel kramp in volto so doneli udarci po podzemeljski dvorani; ključavnica za ključavnico je popuščala. In povsod: sami biseri, sami dragi kamni, zlati in srebrni kipi pradavnih boganstev. In ni jih bilo konca...

Bili so kakor pijani. Niso vedeli, kaj počno. Zdelo se jim je, da so nenadoma zaživeli čisto drugo življenje, da sploh ni življenja, da je opojna blaznost, ki jim jemlje zavest. Nepristano so jim po ušesih bobneli udarci krampa, ki so se mešali z zvokom lastnih, pretrganih, hripavih besed. Svetlikanje žlehtnih kamnov jih je slepilo. Niso vedeli, kaj naj počno s tem izobiljem, ki si o njem niti sanjati niso mogli, s tem bogastvom, ki bi ga bilo dovolj za milijone ljudi, ne samo za nje, za pet ubogih smrtnikov, ki jim ga je usoda namenila.

Plamenica za plamenico je dogorela. Mitja ji je bilo treba na povratek.

»Pustimo zdaj vse kakor je,« je rekel profesor. »Pojdimo ven, da se nam ne zmeša. Ko bomo lahko spet trezno mislili, se vrnemo.«

Pot iz zakladnice se jim je zdelo neskončno dolga in puščobna. Vsi premrli so stopili iz rova, zakaj bilo je hladno. Šele solnce jih je ogrelo. Šli so v šotore in nekaj malega zaužili, potem pa so se zbrali na posvet.

Vedeli so, da ne bo tako lahko prenesti zakladov iz podzemeljske dvorane in da bodo potrebovali dosti časa, preden se jim bo to posrečilo. Premišljali so, kako bi z najmanjšim trudom to napravili. Vedeli so, da blaga kar v skrinjah ne bodo mogli odnesti,

ker so bile težke, da jih vsi z združenimi močmi niti premakniti niso mogli. S seboj so imeli nekaj manjših zabojev in te so hoteli uporabiti za prenašanje zakladov. Dogovorili so se, da eden ostane zmeraj zunaj na straži, medtem ko bodo drugi prinašali iz rova dragocenosti. Profesor je odkril blizu izhoda podzemeljsko jamo, kamor so sklenili skriti vse, kar prinesejo iz zakladnice.

Popoldne so začeli. Do večera so izpraznili prvo skrinjo. Največ se je moral truditi Mitja, saj je bil skoraj več pod vodo kakor na suhem. Prav pošteno je bil truden, ko so sklenili, da bo za ta dan dela dovolj.

Zvečer so pregledali to, kar so iz zakladnice prinesli. Največ je bilo dragih kamnov, safirjev, rubinov in biserja; krasne ovratnice, umetniška dela starih draguljarjev, dragoceni prstani, fantastični kipi bogov iz suhega zlata in srebra, z očmi iz najredkejših draguljev, prevlečeni z zeleno patino, dragocene zaponke, ki so predstavljale na vse načine zvite figure v obliki kač in živali, ki so že davno izumrle. Živalski kipi iz zlata, spretno in umetniško izdelani, diademi, med njim posebno eden, ki je bil iz samih ko krdečih rubinov. Bog ve, katera kraljica ga je nekoč nosila, kateri lepoticici je krasil čelo? Sredi njega je bil ogromen izbrušen črn diament, ki se je lesketal, kakor bi iskre švigale iz njega. In še nešteto drugih reči.

Brez besed so ti ostanki pradavnih časov romali iz roke v roko in Branko jih je oprezno zlagal v večji zaboj, v katerem so jih nameravali odnesti proti Nadjinemu domu.

SESTNAJSTO POGAVJE
NOVA SKRIVNOST

Drugi dan so se lotili druge skrinje. Do večera so jo izoraznili, potem pa so jo hoteli odmakniti, da bi prišli do tretje. Komaj se jim je posrečilo odriniti, tedaj pa so pod njo zazpazili odprtino, podobno rovom, ki so jih bili že videni.

Profesor je s plamenico posvetil v votlino, ki se je pred njim odpirala, in v njenem soku je opazil stopnice, ki so izginjale v globino. Od presenečenja je vzkliknil.

»Kaj naj to pomeni? Ali je morda še kak skrit dohod ali izhod iz zakladnice? Skoraj bi dvomil. Zlodej ve, kaj se tu skriva! Morda je še kaka zakladnica. Kaj ko bi šli pogledat?«

»Rajši jutri,« je nasvetoval Branko.

In spet so šli iz zakladnice, svet so lezli po zapuščenih rovih, svet so romali dragulji iz roke v roko... Toda danes so se jim druge misli podile po glavi. Vse je mučila radovednost, vsem je vrtalo glavo vprašanje, kaj skriva rov pod zakladnico, kam pridejo po njem.

»Zakaj nismo takoj šli pogledat?« je skoro nejevoljno vprašal Janez. »Zdaj ne bomo imeli miru, dokler tega ne odkrijemo.«

»Bolje je bilo, da nismo tega storili,« ga je zavrnil profesor. »Ali ne čutite sami dovolj, kako napeti so naši živci zadnje dni? Varovati jih moramo. Ali niste še nikdar čuli stare grške pravilice o človeku, ki je hotel biti bog? Bog ga je preizkusil in mu za trenutek pokazal vse zaklade sveta. In človek je zblaznel...«

Janez je umolknil in ni več načel tega vprašanja. ★

Nekega dogodka iz svoje mladosti se je Nadja zmeraj in zmeraj spominjala.

Ko je bila še čisto majhna, se je neki večer izgubila v gozdu nad hišo. Čedalje temnejše je postajalo in hotela je bežati proti domu, toda v mraku je zašla globoko v gozd, ki ga ni hotelo biti konec. In takrat sredi gozda, ko je videla, da se dom, ki ga išče,

noče pokazati, jo je hipoma obšel strah. Vendar je imela toliko zavesti, da si je v grmovju pripravila ležišče in hotela tam prebediti do jutra.

Sredi noči pa se ji je nenadoma zazdelo, kakor bi bil naenkrat izginil ves gozd okrog nje, kakor bi se bila napravila okrog ne širna ravan, in na robu je stal njen dom. In v noči je vstala in mu šla naproti, toda čedalje bolj se ji je odmikal. In videla je, da ga ne bo mogla doseči.

Toda vendar je šla dalje. Tedaj pa se je nehal dom odmikati. Čedalje večji je postal in nenadoma je stal pred njo kakor gora. Potem pa se je izpremenil v ogromen kamenit obraz, ki je strel vanjo izpod na pol zaprtih oči. Svaril jo je, naj ne gre dalje, naj ostane kjer je.

Hotela se je premakniti, tedaj pa se je nenadoma iz kamenitega obraza pred njo utrgal krik, ki jo je pretresel. Zbudila se je in videla, da se ji je sanjalo. Na vzhodu se je jelo svitati, dan je vstajal. Skozi goste dreve je sijal v goščavo prvi jutranji mrak in tedaj je opazila nekaj, kar ji je oledenilo kri v žilah. Poživela je ob robu prepada, ki se strmo padal v globino. Samo korak in ona ni bi bila. Vstala je in zbežala v nasprotno smer. Šele čez dolgo so jo domači, ki so bili vsi noč v skrbeh zaradi nje, našli.

Ta dogodek ji je ostal v spominu, in ga je doživela, čeprav je imela takrat, ko ga je doživela, komaj osem let.

In ko so zjutraj odšli spet v rov, ko so pod vodo prišli v zakladnico, ko so se pripravljali, da odidejo v globino po rovu, ki so ga prejšnji dan slučajno odkrili, se je spet nenadoma spomnila tega obraza, stoil ji je pred oči kakor takrat. Videla je isti stropi pogled, ki jo je svaril, in vsa kri ji je izginila iz obraza. Morala se je nasloniti na Janjo, da es ni zgrudila. Preplašeno se ga je oklenila, ko je ravno hotel stopiti v globino, in mu z drhtečim glasom šepnila:

»Ne hodi dalje...«

Kaj je bilo to? Kaj je bilo to? Kaj se je zgodilo?

Kakor ga ne bi bila razumela, je nepristano ponavljala iste besede.

Vsi so obstali in jo začudeno gledali. Poslušali so njene prestrašene besede in si jih niso znali razlagati. Potem pa, kakor bi se bila zavedla, je hitro rekla:

»Ne smete iti dalje!«

»Zakaj ne?« jo je vprašal profesor. »Morda odkrijemo še kaj drugega, še bolj važnega. So stvari, ki so vredne več kakor zakladi.«

»Čudna slutnja me je nenadoma obšla,« je šepnila deklica. »Morda nas tu doli čaka nesreča. Kdo ve?«

»Prazne marnje!« je odmahnil profesor.

»Pojdimo do konca rova,« je rekel Branko.

»Janez, greš?«

»Seveda,« je prikimal.

»Ne,« se ga je nenadoma krčevito oklenila Nadja. »Ne pojd, bojim se za te!«

»Nikar, dušica,« jo je skušal pomiriti Janez. »Bolna si, tvoji živci so iztrpani. Kaj se nam more zgoditi?«

»Sam poidem,« je tedaj mirno, a odločno dejal profesor. »Vi ostanete tu. Takoj se vrnem in vam povem, kaj bom našel.«

Vseh se je polastila po Nadinih besedah neka mrzlična groza. Nepričakovani Nadin upor jim je vril v srce strah, ki ga niso mogli premagati.

»Sami mislite iti?« je vprašal Branko. »Toda ne idite daleč! In če boste kaj opazili, kar se vam bo zdelo sumljivo, nas pokličite. Takoj se vrnite, da se vam kaj ne pripeti.«

»Je že prav,« je zagodrnjal profesor. Vse je plamenico in že je izginil v rovu.

Sedemnajsto poglavje

DOM MRTVIH

Rov, po katerem je stopal profesor, je šel sprva strmo navzdol, potem na je nenadoma zavil, se razširil in držal skoraj po ravni. Polagoma je postajal čedalje širši in profesor je z začudenjem ugotovil, da se pod zakladnico nahaja še ena dvorana.

(Dalje prihodnjik)

RADIO Zenski vestnik

LJUBLJANA

od 5. do 12. novembra 1939.

Nedelja, 5. novembra: 8: Dve harmoniki. — 9: Napovedi, poročila. — 9.15: Prenos cerkvene glasbe. — 9.45: Verski govor. — 10: Plošče. — 10.30: Nedeljski koncert radijskega orkestra. — 12: Plošče. — 13: Napovedi. 13.20: Veseli godci. — 17: Kmetijska ura. — 17.30: Kmečki trio. — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura. — 19.40: Objave. — 20: Stric Andrej, veseloigra. 20.30: Operetni večer. — 22: Napovedi, poročila. 22.15: Plošče

Ponedeljek, 6. novembra: 7: Jutranji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Plošče. — 12: Plošče. — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Veseli kvartet. — 14: Poročila. — 18: Zdravstvo mladinske dobe. — 18.20: Plošče. — 18.40: Mesecni slovstveni pregled. — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura. — 19.40: Objave. — 19.50: Zanimivosti. — 20: Koncert radijskega orkestra. — 21.20: Pevski zbor policijske straže v Ljubljani. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Samospevi

Torek, 7. novembra: 7: Jutranji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Plošče. — 11: Šolska ura. — 12: Plošče. — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Opoldanski koncert radijskega orkestra. — 14: Poročila. — 18: Plesna glasba. — 18.40: Stari štajerski gradovi. — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura. — 19.40: Objave. — 19.50: Deset minut zabave. — 20: Čajkovski: Uvertura 1812. — 20.30: Dekla Anka, povest. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: V oddih igra radijski orkester

Sreda, 8. novembra: 7: Jutranji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Plošče. — 12: Plošče. — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Radijski žamel. — 14: Poročila. — 18: Mladinska ura. — 18.40: Kmet in gruda. — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura. — 19.40: Objave. — 20: Vojška godba 40 pp. »Triglavskega«. — 21.30: Plošče. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Citraški trio »Vesna«.

Četrtek, 9. novembra: 7: Jutranji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Plošče. — 12: Plošče. — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Radijski žamel. — 14: Poročila. — 18: Koncert radijskega orkestra. — 18.40: Slovensčina za Slovence. — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura. — 19.40: Objave. — 19.50: Deset minut zabave. — 20: Klara in klavir. — 20.45: Koncert simfonične glasbe. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Lahka glasba.

Petek, 10. novembra: 7: Jutranji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Plošče. — 11: Šolska ura. — 12: Naši napovedi. — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Opoldanski koncert radijskega orkestra. — 14: Poročila. — 18: Ženska ura. — 18.20: Nekaj valčkov. — 18.40: Francoščina. — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura. — 19.40: Objave. — 20: Rezervirano za prenos. — 22: Napovedi, poročila. 22.15: Veseli zvoki

Sobota, 11. novembra: 7: Jutranji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Plošče. — 12: Plošče. — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Plošče. — 14: Poročila. — 17: Otroška ura. — 17.50: Pregled smere. — 18: Za delovno tisto radijski orkester. — 18.40: Med ameriški in Slovenci. — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura. — 19.40: Objave. — 20: O znanosti in politiki. — 20.30: Veseli živalski krog. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Veseli konci tedna

V SOLI

Učitelj: »Kako je to, da je danes tvoja naloga prav?«

Jurček: »Očeta ni bilo doma, da bi mi jo napravil, gospod učitelj.«

Za kuhinjo

Koruzni pečeni žličniki. Deni v skledo pol litra koruzne moke, naredi sredi moke jamico, v jamico spusti žlico masla, opari s osminko litra krova, premešaj, pokrij skledo in pusti, da počiva moka pol ure. Raztepi jajce v dveh žlicah mleka in ugneti z žlico v moko. Ko je dobro zagnjeno, stavi z žlico na vročo in pomazano pekačo in peci pol ure. Žličnike daš s solato na mizo, ali pa, jih posladkaš in daš kot močnato jed na mizo.

Medeni kolači. Deni na desko štiri skodelice zmletih orehov, eno skodelico masti, dve skodelici medu, eno skodelico sladkorja v prahu in dve celi jajci ter za noževno konico poora. Od tega napravi testo, razreži za oreh velike koščke, jih strkljaj v roki, da dobe oblike celega oreha in jih pokladaš na pomazano pekačo ter peci v ne prevroči pečeti, da lepo porumenijo. Če se testo zelo prijema rok, lahko roke malo vtakneš v moko. Ker so vsi medeni kolači, ko so sveže pečen, zelo trdi, zato jih že zdaj speci, da se do Mladinskega omehčajo.

Srični kompot. Pol kile trdih jabolk olupljaj na krehle. Pol kile sladkorja poskropi z vodo in ga kuhaj tako dolgo, da postane čisto gost. Nato stresi noter pol kile zrezanih jabolk, daj zraven sok in lupino ene limone in kuhaj jabolka, da postanejo mehka in prozorna. Ko so jabolka kuhana, položi na krožnik obroč tortne posode, naloži noter koščke kuhanih jabolk, sok pa še malo pokuhaj, nakar zlij vročega na jabolka. Nato postavi na hladno. Drugi dan odstrani obroč in dai na mizo.

Porova prikuha. Osnaži deset porov, jih operi, zreži in kuhaj v slani vodi. V kosi segrej žlico masti, v razgreti mast deni žlico črnega popra in ga malo premešaj, nato ga za četrt ure. Nato dodaj dve žlici kisle smetane, in ko je prevrelo, je prikuha gotova. Daš jo z govejim mesom in krumpirjem na mizo.

Ocvirkov zvitek. Umesi v testo četrt kile moke, 10 dek sesekljanih ocvirkov, 10 dek sirovega masla, dva rumenjaka, sedem dek sladkorja v prahu, malo soli sok in lupino polovice limone. Žlico ruma in dve dek v mlačnem mleku vzhajanega kvasca. Ko si testo dobro umesila, ga pokrij s prtičem in pusti počivati eno uro. Nato tenko razvaljaj in ga pomazi ali s sirovim maslom ali z mezo, ali ga potresi z zmletimi orehi. Potem zvij testo skruaj in ga speci. Pečenega zreži na kose in dai na mizo.

Praktični nasveti

Kako skuhati kostanj. Kostanj namoči eno uro ali dve uri preden ga daš kuhati. Pristavi ga vedno z mrzlo vodo. Osoli ga. Na pol kile kostanja daš pest soli. Vre naj eno uro. Ko je kuhan, ga ocedi, polij z mrzlo vodo in zopet ocedi. Kuhan kostanj stresi v skledo in ga s prtičem dobro pokrij. Kostanj je najboljši okusen, če je toplega. Ker je pa kostanj zamudna jed, ker ga moramo sprosti lupiti, se v skledi, če ni pokrit, kaj hitro ohladi. Če pa kostanj pečeš, ga moraš na debeli strani zarezati sicer se razpoči. Kostanj peci v pečici in ne kuli preveč, ker se zunaj seže, a znotraj ostane sirov. Med pečenjem ga večkrat premešaj. Če pa olupiš sirov kostanj in ga daš v slan krov kuhati, je veliko bolj kuhan in skoro še bolj okusen kakor kuhan v lupini.

Ako stolkana smetana dalje časa stoji, se spet zredči in postane tekoča. Če pa jo pri ponovni uporabi znova stolkamo, se bo prav tako strdila, čeprav je še sladkor primešan. Sladko smetano na vedno najorej stolci, šele potem dodaj sladkor. Sladko smetano ne drži na toplem, temveč jo imej vedno na hladnem, prvič se raje stolce in tudi ne skusa tako hitro. Sladka tolčena smetana, po-

mešana s pretlačenim kostanjem, je prava poslastica za sladokusce.

Rdečkaste piščice na perilu se pojavljajo, ako se perilo še vlažno spravlja v omaro ali v kak drug zaprt prostor. Zato perilo, ko ga zlikaš, razobesi v kuhinjo čez noč, da se dobro posuši, šele nato ga zloži v omaro. Ako so se pa že pojavile piščice, jih odstraniš takole: perilo namoči v beli tekočini (sirotki), ki ti ostane, kadar delaš sirovo maslo. Nato perilo še enkrat operi.

Pliškaste prte in pregrinjale lahko tudi operemo, kadar so zamazani. Kadar nam pri pranju perila ostane lug, namočimo v ta lug, ki sme biti le mlačen, plišasti prt, ga pustimo v lugu pol ure, nato ga rahlo prenamemo v lugu, izperemo v čisti mlačni vodi ter obešimo, da se ocedi. Iztiskati ga ne smemo. Ko se je prt malo ocedil, ga zavijemo v kake stare, toda čiste krpe, ki pijejo še ostalo vlago. Čez nekaj časa prt spet obešimo na vrh, da se popolnoma posuši, nato pa ga z mehko ščetko skrtamo v smeri dlačic in prt bo kakor nov. Preden pa tak prt hočeš oprati, zmoli vogal prta v mlačni vodi in se prepričaj, če ne pušča barve. V tem slučaju prt ne peri, ker se bo vsa barva razlila in je prt potem uničen. Tak prt, ki pušča barvo, se na treba dati kemično čistiti.

Naši na tujem

Kako žive naši v Argentini

Buenos Aires, oktobra

Vojno v Evropi čutimo tudi pri nas. Znatno se je zmanjšal pomorski promet in ladijske pošiljke prihajajo z veliko zamudo. Manjka nam blaga, glede katerega je Argentina navezana na dobavo iz Evrope. Mnogo naših ljudi v Buenos Airesu živi od zidarstva, tesarstva, kovaštva, kmetij, trgovine, in tako dalje. Zdar se namreč, da je v Argentini mnogo naših ljudi, ki so se pred vojno preselili iz Evrope. Zdaj pa je tega blaga malo in še cene so poskočile. Vlada si prizadeva ublažiti te hude posledice vojne v Evropi in priporoča čim večjo rabo domačega blaga, predvsem lesa. Nadalje je prepovedala izvoz železa. Tik pred začetkom vojne je bil objavljen odlok, ki je hotel močno omejiti uvoz, zdaj so pa te omejitve ukinjene.

Jugoslovenski izseljenci v Argentini so pred dnevi ustanovili novo društvo. Imenuje se Jugoslovenski dom in zgraditi si hoče primerno poslopje za izseljenška društva na Dock Sudu, ki je podaljšek Buenos Airesa in kjer živi skupaj več tisoč Hrvatov. V bližni Avellanedi pa je naseljenih tudi mnogo Slovencev, zlasti iz Prekmurja.

Ta prvi jugoslovenski dom v največji naši naselbini v Južni Ameriki se bo začel graditi še ta mesec. Društvo razpolaga že z glavnico 30.000 osrov. Seveda bo treba še mnogo, preden bo dom dograjen po načrtih, ki jih je izdelal naš rojak arhitekt Viktor Sulčič, doma od Sv. Križa pri Trstu. Dom bo imel veliko dvorano, učilnice za jugoslovensko šolo, čitalnico in društveno sobo ter bo ena izmed najlepših zgradb v precej siromašnem Dock Sudu.

Naši rojaki v Argentini, med katerimi jih je zelo mnogo iz Južne krastine, so narodno zelo zavedni. Neznanost med njimi ni bila prebuda, a obstoji nevarnost, da se bo prav zaradi nje, ki jih zakrivlja vojna v Evropi, povečala.

RADIA RADIO

11 Rue Auber Paris 9^e

odpremita denar v Jugoslavijo najhitreje in po najnižjem denarnem kursu. Vrti vse bančne osle najkvalitetnejše Poštne uradi v Belgiji, Franciji, Holandiji in Luksemburgu. Vselej plačila na naše čekovne račune: Belgija št. 3064-64 — Bruxelles, Francija: št. 1117-94 Paris, Holandija, številka 1458-66. Ved Oienst: Luksemburg št. 5967 Luxembourg. Na zahtevo pošljemo brezplačno naš se čekovne nakaznice.

Zanimivosti

Vouja alzaških upornikov ustrejen. Vojaško sodišče v Nancyju v Franciji je sodilo pet obtožencev iz Alzacije, ki so bili osumljeni vohunstva v prilog sovražnikov. Med njimi je bil tudi vodja alzaških separatistov, Charles Ross, ki je bil že pred leti obsojen na nekaj mesecev ječe zaradi manjših vohunskih prestopkov. Oblasti so ugotovile, da je Ross l. 1936 in 1938 s pomočjo soobtožencev informiral nemške vojaške oblasti o premikanju francoskih čet in topništva. Sedaj je izvršil še več drugih takih zločinov proti državi. Proces je trajal 40 minut. Charles Ross in neki soobtoženec sta bila obsojena na smrt, trije soobtoženci pa na pet let robi.

× Hmeljevine v Nemčiji ne smejo sežigati. Urad za preskrbo vlaken pri ministrstvu za prehrano v Berlinu je namreč izdal posebno naredbo, da se hmeljevina ne sme sežigati, temveč jo je treba zbirati za izdelovanje vlaken. Vse hmeljske trte je potem, ko je listje ovenelo, razrezati na en meter dolge kose, jih očistiti listja, zvezati v butare in te vložiti v velike kupe. Kako bodo dalje postopali s hmeljevino in pridobivali iz nje vlakna, ni znano.

× Rusi gradijo najvišje poslopje sveta. V doglednem času bodo Rusi prekosili Američane v velikih stavbah, kjer so imeli moške onkraj velike luče vedno urvenstvo. Pred kratkim so v Moskvi namreč objavili dokončne mere najvišjega poslopja, ki ga tam gradijo. Gre za palačo sovjetov, ki se bo dvigala 410 m visoko, s čimer bo za najmanj 30 metrov prekosila vsa dosedanja najvišja poslopja. Na tej palači bo še 100 m visok Leninov kip. V tem nebotičniku bo sejna dvorana, ki bo imela prostora za 21.000 oseb.

× Nemška vlada pripravlja prepoved o kajenju. Z njo bo odpravljeno uživanje tobaka na vsem nemškem ozemlju, in sicer zato, ker mora Nemčija ves svoj tobak uvažati, a zdaj potrebuje nujeje drugo blago in sirovine iz tujine. Vesti o pripravljanju se prepovedi tobaka so zbudile veliko pobitost, saj so Nemci znani kot hudi kadilci.

× Zamorski delavci za Francijo. V Marseille je prislo več transportov zamorskih delavcev, ki so določeni za delo v francoskih rudnikih in na francoskih kmetijah. Transporti obsegajo doslej 15.000 mož. Večji del njih odide na delo v francoske rudnike, katere so zapustili Poljaki, ki so stopili v poljske vojaške formacije na francoskem.

× Fizol ni samo dobro živilo, temveč ima v sebi tudi razne zdravilne sile. V prvi vrsti uporabljajo fiziološko za mehčajoče obkladke, tudi zoper nečisto kožo in izpuščaje te fiziološke uspehom uporablja. V ta namen omehčajo beli fiziološki v dobrem jesihu, dokler se mu zunanja koža ne spusti. Jedra posušimo in zdrobimo. To fiziološko moko pomešamo z mandljevimi zdrobom in nekaj vode, s to mažo namažemo obolelo mesto na koži. Po kakšnih desetih minutah odstranimo mažo in kožo odrgnemo s platneno cunjco.

× Vitamini proti poapnenju žil. Vitamin B razpade na šest sestavnih delov, izmed katerih se eden, vitamin B1, obnese kot sredstvo proti raznim živčnim boleznim. Učeniak dr. Krieger je opazil nedavno pri eni izmed svojih bolnic, kateri je zdravil živčno bolezen, da so se znatno skrčili veliki vozli poapnenih žil, da so popustile bolečine in da je izginil neprijetni občutek obtežitve v nogah. To mu je dalo pobudo, da je začel razmišljati o novem zdravilu proti poapnenju žil tudi pri drugih bolnikih. Po novem načinu je zdravil 35 bolnikov in uspeh je izostal samo pri petih, pri drugih so se pa pokazale blagodejne posledice že čez nekaj dni. Bolniki so se počutili zelo dobro. Žal se po tem načinu ne izlečijo poapnene žile za trajno. Ko telo neha dobivati vitamin B1, se bolezen čez nekaj dni spet pojavi. Razve-

ljivo je pa, da na žilah ne nastanejo več tako veliki vozli in da jih prav lahko zmanjšamo, če bolnika ponovno zdravimo s tem vitaminom.

× Hipnotizirati se dajo le ljudje, ki verjamejo v hipnotizem. Na kalifornijskem vseučilišču je delal nedavno profesor Dorcus zanimive poizkuse in z njimi dokazal, da hipnoza ne vpliva na hipnotizirane ljudi tako dolgo, kakor so doslej mislili. Dorcus je strokovnjak za hipnozo in je svoje poizkuse delal pred številnimi strokovnjaki. S temi poizkusi je povsem izpodbil domnevo, da hipnotizirani človek ostane umetno uspavan tako dolgo, dokler ga hipnotizer spet ne zbudi. V enem primeru je bilo hipnotiziranih 20 dijakov in jim je profesor sugeriral, naj bi se vlegli v sobi. Potem je stopil v sobo profesorjev pomočnik in dejal Dorcusu, da ga pliče telefon. Dorcus je odgovoril tako, da so hipnotizirani dijaki slišali, da je pozabil važen popravek ter da se ne bo mogel več vrniti v sobo. Šel je, ne da bi bil prej zbuden iz hipnoze. Potem jih je skrivaje opazoval skozi okence. Večina hipnotiziranih dijakov je kmalu vstala, ko je profesor šel, in izkazalo se je, da niso bili več pod hipnotiziranjem. Vedli so se povsem tako, kakor nehipnotizirani tovariši. Posebno zanimiva je tudi ugotovitev, da so Dorcusi poizkusi dokazali, da je mogoče hipnotizirati le ljudi, ki verjamejo v hipnozo.

× Ljudje v nemirnih poklicih žive dalje časa. Navadno mislimo, da ljudje, ki žive nemirno življenje, zgodaj umirajo. Podatki zavarovalnic nam pa kažejo, da ni tako. Ljudje v poklicih, v katerih nimajo nikoli miru in oddiha, dočakajo navadno visoko starost in umirajo starejši kakor ljudje, ki žive mirno, urejeno življenje. Čuden je ta pojav zlasti pri politiki, ki žive po podatkih zavarovalnic povprečno 70 let, mnogi pa dočakajo tudi 80 ali še več let. Isto velja za generale. Nasprotno pa žive uradniki, kmetje, trgovci in ljudje podobnih poklicev povprečno samo 62 let. Zdi se torej, da način življenja ne vpliva vedno na njegovo dolgotrajnost in da je odmerjeno daljše življenje prav ljudem, ki se morajo dan za dnem prebijati skozi razne ovire. Ti dosežejo nekakšno duševno ravnotežje, ki blagodejno vpliva na njihovo življenje.

× Ribe se tudi prehlade. Neverjetno se sliši, da se lahko ribe tudi prehlade. Ribe sicer zelo dobro prenašajo počasen prehod v drugačno toplino, ne prenesejo pa nenadne izpremembe toplote. Če položimo krpa hitro v vodo, ki je samo tri stopinje hladnejša, se navadno prehladi, kar spoznamo po tem, da se del kože loči od telesa in visi od njega kakor cunjca. Izmenjava zob, ki nastane pri človeku samo enkrat, je pri ribah skoro neomejena, kar velja tudi za dvoživke in plazilce. Te živali slabih zob sploh ne poznajo. Čim jim izpade zob, poskrbi narava za nadomestilo. Ribe sploh ne spe, kadar počivajo, pač pa v ribniku ali tekoči vodi dolgo mirujejo.

MALI OGLASI

POSOLILA NA VKNJIZBO

na hiše v mestih, kmečka posestva po 6 odstotnih obrestih na dolgoročno odplačilo nabavljamo, prodajamo hiše, posestva, gostilne itd. Realitet, Zagreb, Vlaška 2. 315

POPOLNOMA ZASTONJ

dobite začetek velikega ljubezenskega romana »Ljubezen španskega častnika«, če še danes pišete upravi »Družinskega tednika«, Ljubljana, Miklošičeva 18. 316

NOV REDILEN PRAŠEK

»REDIN« za prašice — Vsak kmetovalec si lahko hitro in s malimi stroški zredi svoje prašice. Zado- stuje že 1 zavitek za prašice ter stane 1 zav.

6 din, po pošti 12 din, 3 zav. po pošti 24 din, 4 zav. po pošti 30 din. Mnogo zahvalnih pism.

MOŠTOVA ESENCA MOSTIN

Z našo umetno esenco Mostin si lahko vsakdo z malimi stroški pripravi izborni, obstojno in zdravo domačo pijačo. Cena 1 stekla za 150 litrov din 20.—, po pošti din 35.—, 2 steklenici po pošti din 55.—, 3 steklenice po pošti din 75.—

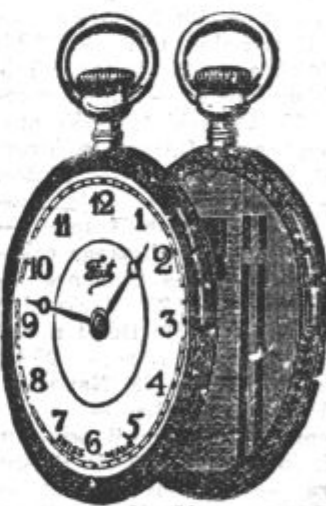

Pazite, pravi »Redin« in »Mostin« se dobi samo s gornjo sliko in ga prodaja za kranjski del Slovenije drogerija KANO, Ljubljana, Židovska ul. 1a.

Za štajerski del Slovenije in Prekmurje pa samo drogerija KANO, Maribor — Gosposka ulica 34.

NOVOST!

SAMO DIN 49.50

Št. 62.300 Anker-ura pravi švicarski stroj. Dobra kvaliteta, lep kromiran okrov s pisano garancijo.

Din 49.50

Štev. 62.301 ista s čevljenimi kazalcji in številčnico

(Radium)

Din 59.50

Zahtevajte cenik, iz katerega vam ga pošlje zastoj in poštne stroške.

H. Sottnet

Ljubljana 6

Časna protokollna tovarna ur v švic.

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

je največji slovenski pupilarnovarni denarni zavod. Dovoljuje posojila na menice in vknjizbe.

Za vse vloge in obveze hranilnice jamči Mestna občina ljubljanska.

